

การรู้ อยู่กับรู้

BIA
www.life-brary.com

ธรรมะใกล้มือ

ธรรมะเล่มน้อย

หนังสือธรรมะขนาดพกพา

รายเดือน ๑๒ เรื่อง ๑๒ เล่ม

สำหรับเป็นพื้นฐานศึกษาระบบปฏิบัติ

ใช้เวลาไม่นานในการทำความเข้าใจ

สามารถมีส่วนร่วมได้โดย...

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์
โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดั่งบำเพ็ญทาน.
๒. สมัครสมาชิกได้ที่ห้องหนังสือและสื่อธรรม.
๓. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง.
๔. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย
เพื่อเผยแพร่ในวาระต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่,
วันเกิด, งานมงคลสมรส, งานเฉลิมฉลอง,
งานบุญ หรืองานฌาปนกิจ ฯลฯ.

ธรรมะเล่มน้อย ใกล้เคียง

อันจะช่วยให้ทุกคนมีพระเจ้าอยู่ในตน มีพระธรรมอยู่ในใจ

ร่วมเป็นเจ้าของภาพ
พิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๖ ประกอบด้วย

๑. ธรรมะเผด็จการ ๒. ความเป็นไปของจิต ๓. ความเข้าใจถูกเกี่ยวกับศาสนา ๔. พุทธบริษัทไม่ต้องใช้ยาระงับประสาท ๕. ธรรมที่ลูกของพระพุทธเจ้าควรปฏิบัติ ๖. การบวชคือการบังคับตัวเอง ๗. โทษที่เกิดเพราะไม่มีวินัย ๘. อย่างนั้นเอง ๙. มะพร้าวนาฬิกา ๑๐. ชีวิตโหวด ๑๑. สติ ๑๒. สันติภูมิโก

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๗ ประกอบด้วย

๑. ธรรมะทำไมกัน ๒. แผ่นดินรองรับร่างกาย ธรรมะรองรับจิตใจ ๓. สิ่งที่เราเรียกว่ากิเลส ๔. ธรรมคือสิ่งจำเป็นแก่มนุษย์สำหรับป้องกันและแก้ไข ๕. สิ่งซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การเลิกอายุ ๖. ทุกสิ่งอยู่เหนือปัญหา ๗. รู้จักธรรมะให้ถึงที่สุด ๘. หลักธรรมที่ทุกคนควรทราบ ๙. ธรรมที่เป็นเครื่องมือในการเดินทาง ๑๐. ผลพลอยได้ที่เนื่องถึงกันและกันในโลก ๑๑. ประโยชน์สูงสุดของธรรมะ ๑๒. ธรรมะคือหน้าที่

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๘ ประกอบด้วย

๑. ธรรมคือหน้าที่ของสิ่งที่มีชีวิต ๒. ชีวิตคู่ ๓. การรู้ อยู่กับรู้ ๔. วันสงกรานต์ ๕. การระงับความขัดแย้งด้วยสัมมาทิฐิ ๖. ลักษณะความหมายและคุณค่าของวันวิสาขบูชา

BUDDHADĀSA INDAPAṢAÑO ARCHIVES

หอจดหมายเหตุพุทธธาดา อินทปญฺโญ

การรู้ อยู่ก็รู้

โดย
พุทธธาสภิกขุ

ลำดับที่ ๓ ประจำปี ๒๕๕๘

www.life-brary.com

มาฆบูชาเทศนา ๒๕๐๖
กัณฑ์ ๑ ยถาภูติวิชานนกกถา
บรรยายเมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๖
ผู้ถอดคำบรรยาย คุณณิชาพันธ์ แซ่โต๊ะ

การรู้ อยู่กับรู้

ณ บัดนี้จะได้วิสันนาพระธรรมเทศนา เพื่อเป็นเครื่องประดับสติปัญญา ส่งเสริมศรัทธา ความเชื่อและวิริยะความพากเพียร ของท่านทั้งหลาย ผู้เป็นพุทธบริษัท ให้เจริญงอกงามก้าวหน้าในทาง แห่งพระศาสนาของสมเด็จพระบรมศาสดา อันเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย กว่าจะยุติลงด้วยเวลา ธรรมเทศนาในวันนี้ เป็นธรรมเทศนา เนื่องด้วยมาฆบูชา จัดว่าเป็นธรรมเทศนาพิเศษ ดังที่ท่านทั้งหลายก็ทราบอยู่แล้ว

ข้อที่จะวิสาขนาในวันนี้ ก็คือเรื่องอัน
เกี่ยวกับมาฆบูชานั่นเอง วันที่เรียกว่าวันมาฆปุรณมี
เช่นวันนี้ ตามปกติก็เป็นเพียงวันในปฏิทินวันหนึ่ง
คือเป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง ในเมื่อเสวยมาฆะ
นักขัตฤกษ์ วันอย่างนี้ก็มีทั่วๆ ไปตามปกติ แต่ที่
ได้กลายเป็นวันพิเศษขึ้นมา นั้น

เนื่องด้วยเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธ-
ศาสนาอย่างหนึ่ง คือเป็นวันที่พระอรหันต์ทั้งหลาย
จำนวน ๑,๒๕๐ รูป ประชุมกันเป็นพิเศษในพระ
เวฬุวัน มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน และทรงแสดง
วิสุทธิอุโบสถ ประกาศยืนยันหลักพระธรรมใน
พระพุทธศาสนาว่ามีอยู่อย่างไร การกระทำสังฆ-
สันนิบาตเห็นปานนี้ถือว่าเป็นพิเศษ

โดยนัยยะแห่งอรรถกถาอธิบายว่า เป็น
วันมาฆปุรณมีอย่างหนึ่ง พระอรหันต์ทั้งหลาย
เหล่านั้นเป็นพระชีนาสพคือ เป็นพระอรหันต์ทุก
องค์นี้ อย่างหนึ่ง และทุกองค์ล้วนแต่ได้อุปสมบท

ด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทา และประชุมกันโดยมิได้มีการนัดหมาย และพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับในที่ซึ่งขสนนิบาตนั้น ทรงแสดงวิสุทธิอุโบสถ นับว่าเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญเพราะมีความประหลาดน่านมหัศจรรย์ และมีแต่เพียงครั้งเดียว ดังที่กล่าวแล้ว

เมื่อท่านทั้งหลายได้ทราบถึงเหตุการณ์อันนี้แล้ว จะตั้งปัญหาถามขึ้นว่ามีความสำคัญอย่างไร เมื่อกกล่าวโดยสรุป ก็ย่อมจะเห็นได้ด้วยตนเองอยู่ในตัวแล้วว่า สำคัญตรงที่วันนี้เป็นวันของพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าผู้เป็นประธานก็เป็นพระอรหันต์ และเรียกว่า *อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ* ส่วนพระสาวกที่เป็นพระอรหันต์นั้นเรียกกันว่า *อะระหัง ซินาสโว* ดังนี้เป็นต้น แต่ถึงอย่างไรก็ล้วนแต่เป็นพระอรหันต์ด้วยกันทั้งนั้น

ความสำคัญจึงอยู่ที่วันนี้เป็นวันที่ระลึกถึงพระอรหันต์ ถ้าเราจะทำวันนี้ให้เป็นวันสำคัญโดยแท้จริงแล้ว ก็จะต้องทำจิตใจให้ระลึกรู้ถึง

พระอรหันต์ มีคุณของพระอรหันต์เป็นอารมณ์ อยู่ในใจตลอดเวลา จึงจะได้ชื่อว่าเป็นการทำ มาฆบูชาที่ถูกต้องตามความหมาย ไม่ใช่เพียง แต่ว่ากล่าวคำบูชา กระทำการเวียนประทักษิณ แล้วก็จะป็นมาฆบูชาโดยสมบูรณ์ ก็หาไม่

นั่นเป็นแต่เพียงพิธีทางกายบ้าง ทาง วาจาบ้าง ส่วนทางจิตใจนั้นถึงถึงความหมาย คือ ความรู้สึกถึงความสำคัญ หรือความหมายของวัน เช่นวันนี้ ซึ่งเป็นวันที่ระลึกถึงพระอรหันต์ แต่ถ้า จะกล่าวอย่างระบุงะจะจงลงไป ก็คือระลึกถึงพระ อรหันต์นั่นเอง

และคำว่า “ระลึก” ในที่นี้ มิได้ หมายความว่านึกถึงอย่างเดียว จะต้อง ระลึคนึกถึงคุณธรรมของพระอรหันต์ทั้งปวง มากกระทำไว้ในใจให้แจ่มแจ้ง จนกระทั่งมีปิติ ปราโมทย์ มีศรัทธา มีความเลื่อมใส มีความพออก พพอใจ เจริญงอกงามขึ้นตามทางธรรมยิ่งๆ ขึ้นไป

เพราะความพอใจในคุณของพระอรหันต์นั่นเอง เมื่อทำได้ดังนี้จึงจะได้ชื่อว่า กระทำมาฆบูชาอย่างสมบูรณ์ สำเร็จประโยชน์อย่างแท้จริง ไม่เสียทีที่ได้พยายามมากันจากที่ไกล จนมาถึงที่นี่ด้วยหวังว่าจะทำมาฆบูชา

เพราะฉะนั้นจึงขอเตือนท่านทั้งหลาย อีกครั้งหนึ่งว่า จงกระทำมาฆบูชาด้วยการทำไว้ ซึ่งคุณของพระอรหันต์เป็นอารมณ์ อยู่ในใจให้มากเป็นพิเศษ ในโอกาสเช่นนี้ด้วยกันจงทุกคน เกิด เมื่อมีความมุ่งหมายดังนี้ ปัญหาย่อมจะมีขึ้นบ้างเป็นธรรมดา สำหรับคนบางคนว่าเราจะทำอย่างไร คือว่าคุณของพระอรหันต์นั้นเป็นอย่างไร แล้วเราจะมากระทำไว้ในใจอย่างไร ดังนี้ เป็นต้น

ถ้าจะกล่าวให้ฟังง่ายที่สุด ควรจะกล่าว ว่าเราจะกระทำตามพระอรหันต์ มีความหมายมั่น ในการที่จะประพฤติปฏิบัติธรรม ตามร่องรอยของพระอรหันต์ เรียกว่ากระทำตามพระอรหันต์

แต่คนบางคนก็ยังคงสงสัยต่อไปว่าทำอะไร
เพราะฉะนั้นจะต้องอธิบาย ให้เป็นที่เข้าใจเกี่ยว
กับข้อนี้ ว่าเราทำอะไรจึงจะเป็นไปในร่องรอย
พระอรหันต์ คำว่า “**พระอรหันต์**” นั้น ถ้ากล่าว
โดยประวัติหรือโดยตำนานแล้ว ย่อมมีมานมนาน
มากก่อนพุทธกาลเสียอีก คือประชาชนในประเทศ
อินเดีย แม้ในสมัยก่อนพุทธกาล เขาก็ยังมีพูดกัน
ถึงพระอรหันต์ มีคำๆ นี้ใช้เรียก หมายถึง **บุคคล
ที่ประเสริฐที่สุด** คือเป็นมนุษย์ถึงจุดสูงสุดของ
ความประเสริฐนั่นเอง

เพราะฉะนั้นย่อมแล้วแต่ว่าคนทั่วไปใน
สมัยนั้น เขาจะถือกันว่าความประเสริฐนั้นเป็น
อย่างไร การที่จะถือกันว่าความประเสริฐเป็น
อย่างไรนั้น มันเนื่องอยู่หรือมันขึ้นอยู่กับความรู้
หรือสติปัญญาของเขานั้นเอง เพราะฉะนั้นคนใน
ประเทศอินเดีย ในสมัยก่อนพุทธกาลนั้น มีความ
คิดมีความเชื่ออย่างไร ก็บัญญัติเอาว่าอย่างนั้น

เป็นพระอรหันต์ และเรียกบุคคลที่เป็นพระอรหันต์กันทุกๆ ไปในลัทธิศาสนา แล้วแต่ว่าตนจะถือลัทธิศาสนาอะไร

ครั้นพระพุทธเจ้าบังเกิดขึ้นมา ได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ตามแบบของท่าน ท่านก็บัญญัติความหมายของพระอรหันต์ว่าเป็นอย่างนั้นๆ โดยสรุปก็คือ เป็นผู้หมดจดจากกิเลสเครื่องเศร้าหมองปราศจากความยึดมั่นถือมั่นว่าตัวตน ว่าของตน โดยประการทั้งปวง เป็นเหตุให้อยู่เหนือความครอบงำของสิ่งที่เรียกว่ากิเลส ไม่ว่าจะจำแนกกิเลสนั้นออกไปในรูปไหน ลักษณะอย่างไร ผู้ที่เป็นพระอรหันต์ก็หมายความว่า ผู้เอาชนะกิเลสได้โดยสิ้นเชิง

ดังนั้น พระอรหันต์ในพระพุทธศาสนา จึงไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกันกับพระอรหันต์ในศาสนาอื่น ที่พ้องสมัยกันหรือว่ามีอยู่ก่อนพุทธศาสนา เราไม่มีเวลาที่จะศึกษาเกี่ยวกับพระ

อรหัตต์ของชนเหล่าอื่น เวลามีเพียงสำหรับจะ
กำหนดพิจารณาถึงพระอรหัตต์ในพุทธศาสนา
โดยเฉพาะแต่ฝ่ายเดียว และแม้ความหมายของ
คำว่า พระอรหัตต์ในพุทธศาสนานี้ก็ยังมีมากมาย
จนเหลือที่จะนำมากล่าวได้ด้วยเวลาเพียงไม่กี่
ชั่วโมง

ถ้าเราจะพรรณาคุณของพระอรหัตต์
จะใช้เวลาดั่งหลายวัน หรือดั่งหลายเดือนก็ยังคง
ทำได้ แต่บัดนี้โอกาสมีเพียงเท่านั้น ดั่งนั้นจึงจำเป็น
ที่จะต้องกล่าวแต่เฉพาะใจความ รวบรัดเอาแต่
เฉพาะใจความ ที่เป็นใจความสำคัญของคำว่าพระ
อรหัตต์

ที่กล่าวว่าพระอรหัตต์มีทั่วๆ ไปในทุก
ลัทธิ นั้น เป็นสิ่งธรรมดาสามัญที่สุดในประเทศ
อินเดียในสมัยพุทธกาล คนที่เป็นนักปกครอง เช่น
เป็นพระราชา เป็นต้น ต้องยอมรับนับถือพระ
อรหัตต์ทุกลัทธิ ว่าล้วนแต่เป็นพระอรหัตต์เสมอกัน

นั่นจึงถือว่าเป็นพระอรหันต์เสมอกันในสังคมนั้นๆ เพราะถ้าไปตั้งข้อรังเกียจขึ้นแก่พระอรหันต์ประเภทใด ความโกลาหลวุ่นวายก็เกิดขึ้น พระเจ้าแผ่นดินที่มีวิธีการปกครองที่ดี ถึงได้ยอมรับนับถือพระอรหันต์ทั้งหมดเหล่านั้นว่าเป็นพระอรหันต์ตามความนิยมของสังคม เพราะฉะนั้นจึงมีพระอรหันต์ในรูปต่างๆ กัน แม้ที่สุดแต่เปลือยกายก็ยังมี ประพฤติวัตรอย่างแปลกๆ ประหลาดอย่างยิ่งก็ยังมี นี้เรียกว่าพระอรหันต์ในลัทธิอื่นหรือในศาสนาอื่น

ส่วนพระอรหันต์ในพระพุทธศาสนานั้น พงศ์ถึงข้อที่เป็นผู้มีจิตใจอยู่เหนือกิเลสโดยประการทั้งปวง ดังที่ได้กล่าวแล้ว ถ้าจะจำแนกกิเลสออกเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง ก็ให้ถือว่าเป็นผู้หมดความโลภ ความโกรธ ความหลง โดยประการทั้งปวง ดังนั้นเมื่อจะถือเอาหลักเกณฑ์อันนี้ เป็นเครื่องระลึกถึงคุณพระอรหันต์แล้ว

ทุกคนจึงได้มองย้อนเข้าไปที่ตัวตนที่ตัวเอง ว่าตัวเองมีความโลภอย่างไร ความโกรธอย่างไร ความหลงอย่างไร แล้วว่าความโลภ ความโกรธ ความหลงนี้มีพิษร้ายอย่างไร กำลังทำความยุ่งยากลำบากให้เราและผู้อื่นอย่างไร และมันจะได้แสนยากอย่างไร ให้พิจารณาไปโดยละเอียดสุขุมที่สุด ในที่สุดก็จะพบว่า การละกิเลส ได้สิ้นเชิงนี้ ช่างเป็นของประเสริฐเสียจริงๆ และเป็นความประเสริฐสูงกว่าความประเสริฐชนิดไหนหมด เมื่อเป็นอย่างนี้ จิตใจก็จะแจ่มกระจ่างในคุณของพระอรหันต์ ว่าพระอรหันต์ประกอบอยู่ด้วยคุณอย่างไรบ้าง

ขอย้ำอีกครั้งหนึ่งว่า ถ้าจะรู้จักพระอรหันต์ ก็ต้องมองดูที่กิเลสของตัวเอง ว่ากำลังสกปรกอย่างไร กำลังเร่าร้อนอย่างไร กำลังมีตมನอย่างไร มีความสลัดสังเวชใจในขั้นนั้นแล้ว คำนี้ถึงภาวะที่ตรงกันข้าม คือความที่ไม่

สกปรก ไม่มีดมัว ไม่หม่นหมอง ไม่เร่าร้อน ก็
จะเกิดพอใจในคุณของพระอรหันต์ขึ้นมาอย่าง
แท้จริง

ดังนั้น จึงมีวิธีพิจารณากันได้มากมาย
หลายอย่าง แล้วแต่ที่จะจำแนกกิเลสนี้ออกไป
อย่างไร ที่น่าสนใจอีกหมู่หนึ่งก็คือ การจำแนก
กิเลสออกไปในรูปของอุปาทาน ที่เรียกว่า
อุปาทานทั้ง ๔ คือ กามอุปาทาน - ยึดมั่นในกาม
ทิฏฐอุปาทาน - ยึดมั่นในความคิด ความเห็น
สีลัพพตอุปาทาน - ยึดมั่นในการประพฤติโง่เง่า
งมงาย ประพฤติมาอย่างไรเหตุผลจนเคยชิน และ
อัตตวาทุอุปาทาน - ยึดมั่นโดยความสำคัญมั่น
หมายว่าตัวกู ของเราของกู รวมกันเป็น ๔ ประการ
ดังนี้

ท่านจงทบทวนดูให้ดีว่า อุปาทานทั้ง ๔ นี้
มันมีอยู่ในบุคคลแต่ละคนๆ รวมทั้งตัวเราด้วย
อย่างหนาแน่นเพียงใด มีพิษร้ายอย่างไร ทำให้

สกปรกมีดมัว เศร้าหมอง เราร้อนอย่างไร ในที่สุด
ก็จะเกิดความพอใจในคุณของพระอรหันต์อย่าง
ใหญ่หลวง ว่าเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์เกลี้ยงเกลาจาก
อุปาทานทั้งหลายเหล่านี้

อุปาทานข้อแรกที่เรียกว่า กามุปาทาน
นั้น หมายถึงความที่ทุกคน มีจิตใจยึดมั่นหรือ
ติดพันอยู่อย่างเหนียวแน่นในสิ่งที่เรียกว่า กามคือ
สิ่งอันเป็นที่ตั้งของความใคร่ คือของกิเลส
ตัณหานั่นเอง จะอยู่ในลักษณะของรูปที่เห็นทาง
ตาก็ได้ ในลักษณะของเสียงที่ได้ยินทางหูก็ได้ ใน
ลักษณะของกลิ่นที่รู้ได้ด้วยจมูกก็ได้ ในลักษณะ
ของรสที่รู้ได้ด้วยลิ้นก็ได้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ที่สัมผัสผิวหนัง และความคิดนึก กัดกักรุ่มอยู่ในใจ
ซึ่งอาศัยรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสเหล่านั้น
เหล่านี้เรียกว่ากาม

ในที่นี้ที่เข้าใจง่ายๆ ก็คือ รสที่เกิดขึ้นมา
แต่เพศตรงกันข้ามโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นกามชนิดที่

มีอำนาจมาก มีพิษร้ายมาก และยากที่ใครๆ จะเอาชนะมันได้ เมื่อพิจารณาด้วยความบริสุทธิ์ใจของตนเองแล้ว ย่อมจะเห็นข้อที่ตัวเองก็ตกจมอยู่ในเปลือกตม กล่าวคือกามนี้อย่างไม่รู้จักสร้างราวกับว่าปลาจะต้องอยู่ในน้ำฉันใด สัตว์ทั้งหลายในกามาวจรภูมินี้ ก็มีจิตใจที่หมกจมอยู่ในสิ่งที่เรียกว่ากามฉันนั้น เราไม่อาจจะให้ปลามาอยู่บนบกได้ฉันใด มันก็ยากที่คนธรรมดาสามัญจะถอนจิตใจของตน ออกมาเสียจากความพัวพันในกามได้ฉันนั้น เพราะฉะนั้นถ้าผู้ใดมีจิตใจเกลี้ยกลองสะอาดไปจากกาม ก็จะเป็นผู้ประเสริฐสักเพียงไร เป็นสิ่งที่คิดดูได้ด้วยกันทั้งนั้น นี่เรื่องหนึ่ง

ที่นี้ก็มาถึงเรื่องที่สอง คือ **ทิฏฐุปาทาน** - *ความยึดมั่นถือมั่นในทิฏฐิ* คือความคิดความเห็นตนมีความคิดเห็นอย่างไร ก็เห็นเป็นถูกไปหมด คนอื่นก็ผิดไปหมด ยึดมั่นในความคิดความเห็นของตัวเองเช่นนี้ ก็เรียกว่า ทิฏฐุปาทานได้ทั้งนั้น ที่เป็น

ส่วนใหญ่หรือส่วนสำคัญนั้น ก็คือความสำคัญผิด
ในสิ่งที่ไม่เที่ยงว่าเป็นของเที่ยง ในสิ่งที่เป็นทุกข์
ว่าไม่ทุกข์ ในสิ่งที่เป็นอนัตตาว่าเป็นอัตตา มี
ความสำคัญผิดอย่างนี้ แล้วก็ยึดมั่นถือมั่นอย่าง
ไม่รู้สร้างชา หรือว่ามีความสำคัญผิดในเรื่องอัน
เกี่ยวกับความทุกข์ อันเกี่ยวกับมูลเหตุให้เกิด
ความทุกข์ อันเกี่ยวกับความดับทุกข์ที่แท้จริง
และเกี่ยวกับวิธีหรือหนทางที่จะดับทุกข์ที่แท้จริง

มีความเห็นผิดในข้อนี้แล้ว ก็ไปเข้าใจผิด
ในเรื่องความทุกข์และมูลเหตุให้เกิดทุกข์และ
ความดับทุกข์ จึงได้แสวงหาความดับทุกข์ผิดๆ
เพราะมีความเห็นผิดอย่างนี้ ถ้ามีความรู้ที่ถูกต้อง
มาเสียตั้งแต่ทีแรก มีความคิดความเห็นความ
เข้าใจถูกต้องมาเสียตั้งแต่ทีแรก ก็ไม่เป็นอย่างนี้
เดี๋ยวนี้คล้ายๆ กับว่าพอเกิดมา ได้เกี่ยวข้องกับสิ่ง
ต่างๆ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ก็
เห็นเป็นสิ่งที่สวยงาม น่าปรารถนา น่ารักใคร่ น่ายึด

มันถื้อมันไปเสียทั้งหมด แล้วก็มืแต่การศึกษาหรือ
สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เข้าใจอย่างนั้นยิ่งขึ้น เพราะ
ความงัเพราะความหลงที่มีอยู่แต่เดิมบ้าง ที่ได้รับ
เพิ่มใหม่บ้าง เพราะการสังคม การสมาคมกับคน
พวกที่งัเขलगมงาย มืความคิดวิปลาส ไม่อยู่ใน
ร่องรอยของธรรมะบ้าง จึงได้มืความคิดเห็นผิด
ออกไปทุกที จึงกลายเป็นอุปาทานที่ถ่อนได้โดยยาก

ตนมืความคิดเห็นอย่างไรก็ถืเอาความ
คิดเห็นอย่างนั้น เป็นสิ่งที่ถูถต้องเสมอไป แม้ใคร
จะมาฆ่าให้ตายก็ไม่ยอมเปลี่ยนความคิดความ
เห็น นัคือเครื่องหมายหรือเครื่องวัดที่แสดงให้
เห็นว่า ความยืถมืถมืในความคิดเห็นของ
ตัวนั้น มันมากมายและร้ายกาจสักเพียงไร คน
เราทะเลาะวิวาทกัน เบียดเบียนกัน ที่มีมูล
มาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน นัก็มีเป็นอย่าง
มาก แม้ที่สุดจากเหตุการณ์ในปัจจุบัน ว่าคน
หมู่มากในโลกนี้เขามีความคิดเห็นแบ่งกันเป็น

พวกเขา พวกเขาหนึ่งว่าจะต้องจัดโลกโดยวิธีนี้ โลกนี้
จึงจะมีสันติภาพ พวกอื่นก็แย้งว่าจะต้องจัดโดย
วิธีโน้น จึงจะมีสันติภาพ แล้วเขาก็รบกัน เพราะ
ต้องการจะแย่งกันจัดโลกนี้ให้มีสันติภาพ ด้วย
เหตุที่มีความคิดเห็นไม่เหมือนกัน มันจึงเป็นเรื่อง
ระส่ำระสาย โกลาหลวุ่นวายกันทั้งโลก

ขอให้พิจารณาดูพิษร้ายของความเห็นผิด
หรือการยึดมั่นถือมั่นในความเห็นผิด ที่นี้แม้ที่สุด
แต่ในครอบครัวซึ่งบุตร ภรรยา สามี ทะเลาะวิวาท
กัน เป็นข้าศึกแก่กัน ทำอันตรายแก่กันและกัน ถึง
เลือดตกยางออกอย่างนี้ ก็มีอยู่เป็นส่วนมาก ที่
เนื่องมาจากความเห็นไม่ลงรอยกันเท่านั้น ไม่
ได้มีมูลมาจากสิ่งอื่นเลย ทำให้เบียดเบียนกันได้
แม้คนในครอบครัวเดียวกัน เป็นสามีภรรยากันก็
ยังทะเลาะวิวาทกัน

แม้ที่สุดแต่บิดามารดา กับลูกกับหลาน
ก็ยังทะเลาะวิวาทกัน มีความคิดความเห็นชนิดที่

ขัดแย้งต่อกันอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นก็มี เลยไม่มีความ
สงบสุขในครอบครัวนั้น จะปรับให้ใครฝ่ายไหน
เป็นฝ่ายผิด มันก็ลัวนแต่ผิดด้วยกันทั้งนั้น เพราะ
ยังมีความเห็นวิปลาบางอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่ด้วยกัน
ทั้งนั้น

ถ้ามีความเห็นที่ถูกที่ตรงแล้ว ก็ไม่มีทาง
ที่จะทะเลาะวิวาทกันได้เลย ความเห็นผิดนี้เป็น
มูลเหตุก่อให้เกิดความทุกข์ยากลำบากนานา
ประการแก่มนุษยเรา และผูกพันจิตใจไว้อย่าง
เหนียวแน่น ถ้าหากว่าบุคคลผู้ใด มีจิตใจสะอาด
เกลี้ยงเกลา ไปจากทิฏฐุปาทานเหล่านี้แล้ว จะ
เป็นบุคคลที่ประเสริฐ น่ากราบไหว้บูชาสักเท่าไร
ก็ขอให้ลองคิดดูอีก

ที่นี้ก็มาถึงข้อที่สามที่เรียกว่า **สีลัพพ-**
ตูปาทาน - ยึดมั่นถือมั่นในศีลวัตร ที่ประพฤติ
ปฏิบัติมาอย่างงมงายไร้เหตุผล ข้อนี้ขอให้ท่านทั้ง
หลายทุกคน พิจารณาดูให้ดีเป็นพิเศษ เพราะดู

เหมือนว่ามันจะมีอยู่ทั่วไป และมีอยู่อย่างมากมาย
เกินกว่าที่เคยนึกเคยฝันก็ได้ เพราะว่าข้อนี้
หมายความว่า การประพฤติปฏิบัติอย่างใดก็ตาม
ที่พุทธบริษัทพากันประพฤติปฏิบัติอยู่นี้ ถ้าไม่
เป็นไปในอำนาจแห่งเหตุผล แต่เป็นไปด้วย
ความเชื่อที่โง่เขลาจนงายแล้ว มันก็ล้วนแต่เป็น
สัสฬพตปรามาสไปหมดสิ้น

แม้แต่การไหว้พระสวดมนต์ของบุคคล
ชนิดนั้นก็เป็นสัสฬพตปรามาส การให้ทาน การ
รักษาศีล การอะไร ทำอะไร ของบุคคลที่ไม่มี
เหตุผล ไม่อยู่ในอำนาจของเหตุผล ทำไปด้วย
ความเชื่ออย่างงายนั้น ล้วนแต่เป็นสัสฬพต-
ปรามาส แล้วก็ยึดมั่นอย่างเหนียวแน่นไม่ยอม
เปลี่ยนแปลง

ขอให้สอบสวนดู พิจารณาดู ว่าการไหว้
พระสวดมนต์ของบุคคลไดยังเป็นไปในลักษณะที่
งาย ก็จงรีบแก้ไขให้ถูกต้อง อย่าได้เป็นเพียง

พิธีรีตองทิ้งมงาย การทำบุญทำทานของบุคคลใด
เป็นไปอย่างงมงายก็ต้องรีบแก้ไขเสียให้ถูกต้อง
อย่าให้เป็นไปอย่างงมงาย เครื่องหมายของความ
งมงายมันมีอยู่ทั่วไปแล้ว

ขอให้พิจารณาดูให้ดี อย่าต้องให้ระบุง
ออกมาให้ชัดเจนนักเลย มันเหลือที่จะทราบหรือ
จะเข้าใจกันอยู่แล้ว แต่พึงจับหลักใหญ่ๆ ที่เป็น
หลักสำคัญให้ได้ว่า การกระทำที่ไม่งมงายนั้น
ต้องเป็นการกระทำที่ล้วนแต่เป็นไปเพื่อดับ
ความทุกข์โดยตรง เพื่อจะกำจัดกิเลสอันเป็นมูล
เหตุของความทุกข์โดยตรงเท่านั้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็คือกำจัด ความโลภ
ความโกรธ ความหลง ถ้าการประพฤติกระทำ
นั้นมันเพิ่มความโลภ ความโกรธ ความหลงแล้ว
แม้จะทำอยู่ในรูปที่เรียกกันว่าบุญกุศล มันก็เป็น
บุญกุศลไปไม่ได้ มันเป็นความงมงาย

ดังจะยกตัวอย่างสักข้อหนึ่งว่า การให้ทาน ถ้าให้ด้วยเหตุผลแล้ว หมายความว่าต้องการจะทำลายความเห็นแก่ตัวของตัวเอง โดยเฉพาะก็คือความตระหนี่ขี้เหนียว โดยพิจารณาเห็นว่า ความตระหนี่ขี้เหนียวนี้ มันเป็นโทษเป็นภัยแก่คนทุกคน รวมทั้งตัวเราเองด้วยความตระหนี่ขี้เหนียวทำให้เราหมดความสุข ทำให้คนอื่นไม่ได้รับประโยชน์จากเรา ทำให้โลกนี้เต็มไปด้วยความอิจฉาริษยากัน

เพราะฉะนั้นเราจะต้องทำลายความเห็นแก่ตน วิธีการทำลายความเห็นแก่ตนนี้ ไม่มีอะไรดีไปกว่าการบริจาค บริจาคอะไร ก็บริจาคสิ่งที่ทำให้ตนเห็นแก่ตนนั้นแหละออกไป หรือสิ่งทำให้ตนเห็นว่าเป็นของตนยิ่งขึ้นออกไป

ฉะนั้น สิ่งใดเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือก็บริจาคออกไป เราจึง**บริจาทาน** เราไม่จำเป็นจะต้องทำอย่างมากมายเหมือนอย่างพระเวสสันดร

เราทำเท่าที่คนธรรมดาสามัญจะพึงกระทำได้ แต่ขอให้เข้าไปเพื่อขุดเกลาคความเห็นแก่ตนก็แล้วกัน เดียวนี้มันไม่เป็นอย่างนั้น คือถ้าทำทานทำบุญทำทานออกไปสักบาทหนึ่ง ก็ได้หวังว่าจะได้วิมานสักหลังหนึ่ง สักวิมานหนึ่งในชาติหน้า ส่วนในชาตินี้ก็ต้องการให้เป็นคนมีโชคดี รวยอย่างนั้น รวยอย่างนี้ขึ้นมาทีเดียว อย่างนี้ลองพิจารณา ดูเถิดว่า มันเพิ่มความโลภหรือว่ามันบรรเทาความโลภ มันเพิ่มความเห็นแก่ตัว หรือว่ามันบรรเทาความเห็นแก่ตัว ถ้ามันเพิ่มความโลภหรือเพิ่มความเห็นแก่ตัวแล้ว มันไม่อยู่ในอำนาจแห่งเหตุผลแล้ว มันเป็นความงมงาย

เพราะฉะนั้นจึงว่ามันเป็นการให้ทานที่งมงาย และต้องถูกนับไว้ในพวกที่เป็นศีลวัตรที่ไม่ใช่พุทธศาสนา คือเป็นสีลัพพตปรามาส อันเรียกว่าศีลพรัตติที่ไม่ใช่พุทธศาสนา เพราะไม่อยู่ในอำนาจแห่งเหตุผล เพราะเป็นไปอย่างงมงาย

แม้ที่สุดแต่การไหว้พระสวดมนต์ ถ้าทำ
ไปด้วยหวังผลอย่างเดียวกัน คือจะให้สวยให้
รวย ให้ตายไปเกิดสวยเกิดรวยอีก อย่างนี้มันก็
เป็นเรื่องงมงาย แต่ถ้าไหว้พระสวดมนต์เพื่อทำ
จิตใจให้ผ่องใส เพื่อการศึกษาวิชาความรู้ที่ยิ่ง
ขึ้นไปอย่างนี้ มันก็อยู่ในอำนาจของเหตุผลไม่
งมงาย

เพราะฉะนั้นขอให้ชำระสะสางการไหว้
พระสวดมนต์ การทำบุญให้ทานและการประพฤติ
ทุกสิ่งทุกอย่างในพระศาสนาของเรา ให้พ้น
จากความงมงาย อย่าได้ยึดมั่นถือมั่นอยู่ด้วย
ความงมงาย ดังที่เคยทำมา อย่างที่ใครมาคิดจ้าง
ไม่ได้ ใครมาแนะนำไม่ได้

นี่เรียกว่าเป็นสิ่งที่มีย่อมมาก เป็นสิ่งที่มียู่
แก่เราทุกคนก็ได้ ไม่ต้องพูดถึงความโง่เง่างมงาย
ในทางไสยศาสตร์ หรือโง่เง่างมงายในทางโซคทาง
กลางอย่างนี้ เป็นต้น ความโง่เช่นว่า พอจึงจกร้อง

ทักก็สะดุ้งขึ้นมาทีเดียว ว่าเป็นความผิด เป็นความร้าย เป็นความชั่ว เป็นกลางร้ายอย่างนี้เป็นต้น นี่เป็นลักษณะของคนที่ยังโง่และยังมมงาย ในสึลัฟพตปรามาสอย่างต่ำที่สุด ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ต้องละ

ดังนั้นการถือโชคถือกลาง หรือว่าการถือโชคชะตาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม หรือการถือของขลัง ของศักดิ์สิทธิ์ เครื่องราง เครื่องคุ้มครอง ที่มีไว้สำหรับหลอกขายกันอยู่ในที่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งนั้นก็ตาม หรืออะไรๆ ที่คล้ายกันในทำนองนี้แล้ว ล้วนแต่เป็นความมมงายชนิดที่เรียกว่า สึลัฟพตปรามาสทั้งนั้น

แม้จะเอาพระพุทธรูปมาแขวนคอ ถ้าแขวนอยู่ด้วยความมมงายแล้ว การแขวนพระพุทธรูปนั้นก็เป็นสึลัฟพตปรามาส แล้วก็ยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปาทาน เป็นเหตุให้มีตมมอย่างยิ่ง ในการที่จะทำความดับทุกข์ให้แก่ตน เรียกว่าเป็นคน

งมกายอย่างยิ่งเพราะเหตุนี้ ทั้งที่มีพระแขวนอยู่
ที่คอ ก็ยังมีความงมกาย

จึงจำเป็นที่จะต้องคิดดูให้ดี ว่าถ้าเราจะ
เอาพระมาแขวนคอ จะต้องแขวนเพื่อประโยชน์
อะไร ถ้าเป็นไปอย่างถูกต้อง ก็จะต้องเป็นไปเพื่อ
คอยเตือนจิตเตือนใจ ให้ประพฤติตามร่องตาม
รอยของพระพุทธเจ้า อย่าให้ลืมนเสีย พระพุทธเจ้า
มีการประพฤติ กระทำ ความคิด ความนึก การพูด
การจาอย่างไร เราก็จะได้มีการคิด การกระทำ
หรือการพูดจาอย่างนั้นบ้าง

แล้วความดีที่เราทำนั้น จะเป็นเครื่อง
คุ้มครองเรา ไม่ใช่พระพุทธรูปที่ซื้อมา ๑๐ บาท
๒๐ บาทนั้นจะคุ้มครองเรา แต่ว่าความดีความงาม
ที่เกิดขึ้น เพราะเราเอาพระพุทธรูปนั้นมาเป็น
เครื่องเตือนใจจะคุ้มครองเรา เรียกว่าการ
ประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องเท่านั้น จะเป็นเครื่อง
คุ้มครองเรา

ถ้าเราเป็นคนขี้ลืม เราก็เอาพระพุทธรูป
มาแขวนคอเพื่อกันลืม แต่ถ้าเราไม่ใช่คนขี้ลืมมัน
ก็ไม่จำเป็นอะไร ที่จะต้องมาแขวนให้รุงรัง เพราะ
ว่าถึงความขลาดความกลัว เราก็ต้องรู้ตามที่เป็น
จริงว่า อาศัยความเชื่อ ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง
จึงจะกำจัดความกลัวได้อย่างแท้จริง ความ
เชื่อที่มงายนั้นกำจัดความกลัวได้อย่างมงาย
อย่างชั่วคราวช่วยยาม หรือเพียงบางสิ่งบางอย่าง

ฉะนั้นถ้าเราจะเอาพระพุทธรูปมาแขวน
คอ เพื่อป้องกันความกลัวหรือกำจัดความกลัว มัน
ก็กำจัดได้อย่างมงายหรือเพียงเอกเทศ ถ้าจะ
กำจัดความกลัวให้ได้ เราจะต้องนึกถึงคำสอนของ
พระพุทธเจ้า ว่าให้ประพฤติปฏิบัติอย่างไร ความ
กลัวจึงจะหายไป

นี่ก็ได้แก่การที่ให้ประพฤติความดีความ
งาม จนเป็นเครื่องอุ้มใจว่าเราเป็นผู้ประพฤติ
ความดี มีความดีเพียงพอนี้ก็อย่างหนึ่ง แต่ก็ยัง

เป็นอย่างระดับธรรมดาสามัญ ถ้าให้สูงขึ้นไปขอ
ให้ศึกษา จนกระทั่งเข้าใจถึงความจริงตามที่
พระพุทธเจ้าท่านสอน ว่าสิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง เป็น
ทุกข์ เป็นอนัตตาอย่างไร ไม่จำเป็นที่จะต้องกลัว
สิ่งเหล่านั้นอย่างไร ความกลัวจึงจะหายไปโดย
ประการทั้งปวง เพราะไม่ยึดมั่นถือมั่นว่าเรา ว่า
ของเรา ไม่มีตัวเราที่จะต้องตาย ไม่มีของเราที่
จะต้องตาย อย่างนี้มันก็ไม่กลัว

นี่ก็เพราะอาศัยการประพฤติกระทำที่
ถูกต้อง ไปตามร่องรอยของเหตุผล มันจึงหายกลัว
ก็คือธรรมะนั้นเองช่วยให้หายกลัว ไม่ใช่พระพุทธรูป
ที่ซื้อมา ๑๐ บาท ๒๐ บาท มาแขวนคอแล้ว
จะทำให้หายกลัว

แต่ว่าอาจจะเนื่องกันอยู่ในข้อที่ว่า
พระพุทธรูปนี้จะช่วยเตือนใจให้ระลึกนึกถึง
พระพุทธเจ้า ผู้ไม่มีความกลัว ผู้ชนะกิเลสได้โดย
ประการทั้งปวงแล้ว เป็นผู้ที่ไม่มีตัวตนสำหรับจะ

มีอะไรมาทำให้ต้องตาย ดังนั้นจึงไม่กลัว นี่จิตใจ
ที่กล้าหาญประกอบอยู่ด้วยสติปัญญาอย่างนี้ นี่ก็
เรียกว่าการแขวนพระพุทธรูปของบุคคลนั้น ไม่
เป็นสีลัพพตปรามาส แต่ถ้าเอามาแขวนด้วยความ
เชื่อ ไปตามคนที่ทำพระพุทธรูปขายอย่างนี้แล้ว
ไปตามคำโฆษณาของคนที่ทำพระพุทธรูปขาย
อย่างนี้แล้ว การแขวนพระพุทธรูปนั้น ก็เป็นสี-
ลัพพตปรามาสหรือความมกมาย โดยไม่ต้องสงสัย
เลย

ขอให้เปรียบเทียบกันดูเป็นคู่ๆ อย่างนี้
ตลอดไป ว่าทำอย่างไรจึงจะไม่เป็นสีลัพต-
ปรามาส และทำอย่างไรจึงเป็นสีลัพตปรามาส
แล้วเราก็เว้นเสียซึ่งวิถีทางของสีลัพตปรามาส
เป็นผู้บรรเทาความมกมาย ให้หายไปโดยลำดับ จน
เป็นผู้อยู่ในอำนาจของความจริง ไม่มี ความมกมาย
เหลืออยู่ดังนี้ เรียกว่าเป็นผู้เอาชนะสีลัพต-
ปรามาสได้

เดี๋ยวนี้เรายังเป็นอย่างไร พอจึงจกร้อง
ทักก็ยังสะดุ้ง ไม่ต้องพูดถึงอะไรมาก ยิ่งโง่มาแต่
ดึกดำบรรพ์ถึงขนาดนี้ แล้วจะมีการละสลัฟต-
ปรามาสที่สูงกว่านั้นขึ้นไปอย่างไรได้ ข้อนี้ทุกคน
ควรจะพิจารณาตนด้วยจิตใจที่เป็นธรรมอย่าเข้า
ข้างตน คั่นให้พบความโง่เขลาทางมกาย ประเภท
สลัฟตปรามาสทั้งหลายให้ครบถ้วน แล้วตั้ง
ความพยายามพากเพียร ที่จะละมันเสียตาม
ลำดับๆ แล้วพร้อมกันนั้นก็มาระลิกนึกถึงข้อที่ว่า
ถ้าบุคคลใดละสลัฟตปรามาสโดยประการ
ทั้งปวงได้ดังนี้แล้ว จะเป็นผู้ประเสริฐสักเพียงไร

พระอรหันต์ทั้งหลายเป็นผู้ละอุปาทาน
ในสลัฟตปรามาสได้ ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่ประเสริฐ
อย่างยิ่งอีกลักษณะหนึ่ง เช่นเดียวกับที่ละความ
ยึดมั่นถือมั่นในกามเสียได้ ละความยึดมั่น
ในความคิดความเห็นหรือทิฏฐิเสียได้ ละความยึด
มั่นถือมั่นในการประพฤติกฎปฏิบัติ ที่กระทำมาอย่าง

งมกายจนเคยชินนี้เสียได้ ล้วนแต่เป็นความ
ประเสริฐทั้งนั้น

ที่นี้ก็มาถึงข้อสุดท้าย ที่เรียกว่าละอตัต-
วาทุปาทานเสียได้ ข้อนี้ได้แก่การละความยึดมั่น
ถือมั่นด้วยความสำคัญว่าตัวตนเสียได้ นี่เป็นเรื่อง
ใหญ่มากและยิ่งละเอียดมาก

คนทุกคนมีความยึดมั่นถือมั่นว่าตัวว่า
ตนอยู่ โดยไม่รู้สีกตัว ไม่ต้องคิดตองนึก มันก็ยึด
มั่นถือมั่นอยู่ในตัวเองเสร็จแล้ว ที่ทำให้เรากลัว
ตาย ที่ทำให้เราสะดุ้งเมื่อมีนิमितของความตาย
แสดงออกมา หรือว่าทำให้เรารัก หรือโกรธ หรือ
เกลียดชัง หรืออะไรต่างๆ ทุกอย่างได้ เพราะความ
ที่ยึดมั่นถือมั่นว่ามีตัวตนหรือมีของตน ยิ่ง
พิจารณาไปก็จะยิ่งเห็นว่า ความสำคัญหรือรกราก
ที่สำคัญหรือมูลเหตุที่สำคัญ นั้นอยู่ที่ความยึดมั่น
ถือมั่น ว่าตัวเราหรือว่าของเรานี่เอง

อาจจะกล่าวได้ว่าความทุกข์ทั้งหลาย
มาจากความยึดมั่นถือมั่น เพราะว่าความยึดมั่น
ถือมั่นนี้ มันเป็นเหตุให้เกิดความหนัก เกิดความ
ต้องทน แม้จะยึดมั่นถือมั่นในฝ่ายดีหรือฝ่ายบุญ
มันก็ยังต้องหนักต้องทน เหมือนที่เราจะแบก
กระบุงก้อนหินมันก็หนัก แต่แม้เราจะแบก
กระบุงที่เต็มไปด้วยเพชรด้วยพลอยมันก็หนัก
เพราะว่ามันมีความยึดมั่นถือมั่นนั่นเองมันจึงได้
หนัก

ฉะนั้นการยึดมั่นถือมั่นในบาปนั้นไม่ต้อง
พูดถึง มันหนักและมันทรมาณ แต่ว่าการยึดมั่นถือ
มั่นในความดีมันก็ยังหนักอย่างเดียวกัน มันจึงมี
ความทุกข์ไปตามแบบตามประสาของคนดี คน
สวย คนรวย หรือคนมีบุญ พอไม่ยึดมั่นถือมั่นโดย
ประการทั้งปวงเท่านั้น จึงจะไม่หนักและเป็นคน
เบาสบาย กระบุงก้อนหินก็ไม่แบก กระบุงแก้ว
แหวนเงินทองก็ไม่แบก ถ้ามีอะไรก็มีไว้ที่ฝ่าเท้า ไม่
ยกขึ้นมาแบกมาทูนไว้มันจึงไม่หนัก

จึงนับว่าเป็นข้อที่ลึกซึ้งหรือเป็นข้อที่สำคัญในการที่พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสรู้แล้วทรงสั่งสอนไว้ ว่าสิ่งทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น แม้ไม่ว่าสิ่งไหนหมด หรือว่าฝ่ายดีก็ตาม ฝ่ายชั่วก็ตาม ฝ่ายบุญก็ตาม ฝ่ายบาปก็ตาม ฝ่ายสุขก็ตาม ฝ่ายทุกข์ก็ตาม ทุกสิ่งไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ใจมันจึงจะว่างและอยู่เหนือความสุขความทุกข์ อยู่เหนือความดีความชั่ว อยู่เหนือบุญเหนือบาปจิตใจของพระอรหันต์เป็นอย่างนี้เอง

แล้วจะประเสริฐหรือไม่ประเสริฐก็ขอให้ลองพิจารณาดูด้วยกันทุกคนเถิด ยิ่งพิจารณาข้อนี้แล้ว จะยิ่งพอใจในคุณของพระอรหันต์ยิ่งกว่าสิ่งอื่นหมด เพราะว่าเป็นขั้นที่ละเอียดสุขุมอย่างยิ่ง

คนเราทุกคนมีความยึดมั่นถือมั่นตัวตนอยู่โดยไม่รู้สึกรู้สีกี่เท่าไรแล้ว เพื่อให้เข้าใจง่ายๆ อยากจะชี้ให้เห็นแก่ไปยังความรู้สึก ที่รู้สึก

ขึ้นมาว่าตัวกูหรือว่าของกู สองคำเท่านั้นไม่ต้อง
มากกว่านั้น รู้สึกว่าตัวกูนี้เป็นเหตุให้ไม่ยอมใคร
รู้สึกว่าของกูนี้เป็นเหตุให้รักใคร่หวงแหน แล้วคน
เราก็เป็นทุกข์ไปด้วยความรู้สึกทั้งสองอย่างนี้อยู่
ทุกวันทุกคืน

จนถึงกับมีการเล่านิทานเปรียบเทียบไว้ว่า
โพธิสัตว์ที่เป็นลิงถูกจับมาเลี้ยงอยู่ในวัง พอเขา
ปล่อยกลับออกไป ลิงลูกสมุนถามว่าที่ในวังมีอะไร
บ้าง ลิงโพธิสัตว์ที่เป็นนายฝูงบอกว่า ไม่มีอะไร
นอกไปจากมีแต่เสียงว่าเงินของกู ทองของกู บุตร
ของกู ภรรยาของกู สามีของกู อะไรๆ ก็ล้วนแต่
ของกู พวกลิงทั้งฝูงก็พากันไปล้างหูที่ลำธาร
เพราะว่าได้ยินของสกปรกทุกอย่าง

นี่ขอให้คิดว่า ถ้าเป็นเพียงลิงก็รู้จัก
ความสกปรกถึงขนาดนี้แล้ว คนจะเป็นอย่างไร
เพราะว่าคนนั้นเป็นเจ้าของคำพูด ว่าตัวกู ว่าของกู
เพราะว่าคนเป็นผู้พูดว่าของกู ของกู อยู่ทั้งวันทั้งคืน

น้ำมันพุทออกมาด้วยอะไร น้ำมันพุทออกมาด้วยความ
รู้สึกที่ลึกซึ่งอยู่ในภายใน โดยไม่ต้องคิดต่องนึก
โดยไม่ต้องเจตนา เพราะมันเป็นความเข้าใจผิด
เห็นผิดอย่างเต็มที่อยู่ตลอดเวลา มันจึงพลุ่งเป็น
ความรู้สึก ว่าตัวกู ว่าของกู ออกมาได้ทุกโอกาส
ที่มีอะไรๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

เมื่อมีความรู้สึกเป็นตัวกูเป็นของกูดังนี้
แล้ว ลองคิดดูต่อไปเถิดว่า มันจะเกิดความรู้สึก
อะไรต่อไปอีก มันก็ต้องเกิดความรู้สึกที่เป็น ความ
โลภ ความโกรธ ความหลง หรือเป็นอุปาทานอย่าง
อื่นมี กามอุปาทาน ทิฏฐอุปาทาน อัตตวาทุอุปาทาน
สัลลัพตอุปาทาน เป็นต้น ที่ยิ่งๆ ขึ้นไปเท่านั้นเอง

คนเราลำบากอยู่ด้วยความยึดมั่นถือมั่น
ว่าตัวกู ว่าของกู นี้หรือไม่ ขอให้พิจารณาด้วยความ
ความตั้งอกตั้งใจ ให้เข้าใจความจริงข้อนี้ด้วยกัน
ทุกคน แล้วก็จะมีความพอใจเลื่อมใสในคุณของ
พระอรหันต์ คือความที่พระอรหันต์ทั้งหลายหมด

ความยึดมั่นถือมั่น ว่าตัวกูหรือว่าของกู ดังที่กล่าว
แล้ว ส่วนปุถุชนคนธรรมดานี้ เต็มอัดอยู่ด้วยความ
รู้สึก ว่าตัวกู ว่าของกู คือในจิตใจก็เต็มอัดอยู่ด้วย
ความรู้สึกอันนี้ ในส่วนลึกของจิตใจคือในสันดาน
ก็เต็มอยู่ด้วยเชื้อของความรู้สึก ว่าตัวกู ว่าของกู
พร้อมที่จะเกิดขึ้นมาในรูปร่างนั้น ในรูปร่างนี้เสมอ

ตัวกูชนิดหนึ่งก็เป็นเหตุให้โลกไม่มีสร้าง
ตัวกูชนิดหนึ่งก็เป็นเหตุให้โกรธ วิวาทกันไม่มี
สร้าง ตัวกูอย่างหนึ่งก็เป็นเหตุให้หลงไหล มัวเมา
ไม่เข้าใจสิ่งทั้งหลายทั้งปวงให้ถูกต้องตามที่เป็น
จริงได้ เพราะมัวแต่ยึดมั่นถือมั่นไปตามเดิมเสีย
ตะพึดตะพือ นี้คือโทษของความยึดมั่นถือมั่น ว่า
ตัวกู ว่าของกู ซึ่งเป็นอุปาทานข้อสุดท้าย ซึ่งละได้
แล้วก็พระอรหันต์โดยสมบูรณ์ พระอรหันต์บุคคล
ชั้นต้นๆ ต่ำๆ ก็ยังละไม่ได้

เมื่อเราพิจารณาคุณุโดยนัยยะดังที่กล่าว
มานี้ ก็จะได้เห็นคุณอันแท้จริงของพระอรหันต์ ทั้ง

ที่เป็นคุณในส่วนตัวท่าน และเป็นคุณที่เนื่องมาถึง
พวกเรา คุณในส่วนตัวท่านก็คือความประเสริฐ
สูงสุดของท่าน คุณที่เนื่องมาถึงเราก็คือท่านเป็น
ตัวอย่างที่ดี ให้เราประพฤติตามท่าน คือทำตาม
รอยของพระอรหันต์นั่นเอง แล้วคุณของท่านก็
เนื่องมาถึงเรา มาคุ้มครองเราให้พ้นจากภัยที่เกิด
มาจากกิเลส เราได้รับประโยชน์อันนี้ถือว่าได้รับ
ประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์ควรจะได้รับ

เพราะฉะนั้นเราจึงพอใจในคุณของพระ
อรหันต์ เรามีความเลื่อมใสในพระอรหันต์ มีความ
พอใจ มีความแน่ใจ มีความเต็มอกเต็มใจ ที่จะทำ
สักการบูชา ดังที่เราได้กระทำไปแล้วเมื่อตะกั๊น
จึงเรียกว่า มาฆบูชา คือบูชาคุณของพระอรหันต์
นั่นเอง

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคนมีความเข้าใจ
ในการกระทำที่กระทำไปแล้วเมื่อตะกั๊นใน
ลักษณะอย่างนี้ จึงจะไม่กลับกลายเป็นสีลัพพต-

ปราชญ์ไปเสียอีก อย่าได้ไปคิดว่าการเวียนเทียน
นี้เป็นของหลังเป็นของศักดิ์สิทธิ์จะคุ้มครองอย่าง
นั้นอย่างนี้ ดังนี้เป็นต้น ซึ่งเป็นลักษณะของ
สรีลพัทปราชญ์

แต่ให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งว่า การกระทำ
ประทักษิณเวียนเทียนนี้ เป็นการแสดงออกซึ่ง
ความรู้สึกที่เคารพบูชาอย่างสูงสุด เราเคารพบูชา
อย่างสูงสุดก็เพราะเห็นคุณของพระอรหันต์ดังที่
กล่าวแล้ว มันทำให้ทนอยู่ไม่ได้ ดิ้นรนที่จะ
แสดงออกมาให้ปรากฏ จึงแสดงปรากฏออกมา
ทางกาย คือการกระทำประทักษิณหรือที่เรียกว่า
เวียนเทียน ดังที่กล่าวแล้ว หรือว่าแสดงออกมา
ทางวาจา ก็คือคำบูชาที่เราได้กล่าวออกไปนั่นเอง

ที่นี้ในส่วนจิตใจของเรา ก็เต็มอยู่ด้วย
ความเข้าใจแจ่มแจ้งในคุณของพระอรหันต์ มีคุณ
ของพระอรหันต์เป็นอารมณ์ มีใจซึมซาบอาบอ้อม
อยู่ด้วยคุณของพระอรหันต์ เป็นความรู้สึกสูงสุด

ของจิตใจ เท่าที่จะเป็นจิตใจสูงสุดได้ นี่เรียกว่า
เป็นการทำการบูชา ที่แสดงออกมาครบด้วยไตร-
ทวาร อย่างแท้จริงและสมบูรณ์แล้ว

ขอให้ท่านทั้งหลายทุกคน จงปรับปรุง
จิตใจของตนให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างนี้ ในวัน
ที่สำคัญเช่นวันนี้ แล้วกระทำมาฆบูชา ให้สำเร็จ
ประโยชน์ ไม่ใช่มีการจำกัดอยู่ตรงที่เวียนเทียน
หรือกล่าวคำบูชา อย่างที่ทำไปแล้วเมื่อตะกี้นี้

แต่ว่าเวลาเดี๋ยวนี้ก็ตาม เวลาต่อไปก็ตาม
เรายังสามารถจะทำมาฆบูชาได้อยู่แน่นอน คือด้วย
การคิดนึกที่ถูกต้อง เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในคุณ
ของพระอรหันต์ดังที่กล่าวมานี้ ให้คุณของพระ
อรหันต์ซึ่งมีพระพุทธเจ้าเป็นประมุขนั้น แจ่ม
แจ้งอยู่ในใจของเรา จนเราพอใจที่จะเสียสละ
แม้แต่ว่าชีวิตนี้ก็เสียสละได้ เพื่อบูชาคุณของ
พระอรหันต์ จึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เห็นคุณของพระ
อรหันต์ และบูชาคุณพระอรหันต์ได้เต็มตามกำลัง

แห่งสติปัญญาของตน ทั้งหมดนี้เรียกว่าเป็นการ
บูชาครบด้วยไตรทวาร

ทีนี้เรามาพิจารณากันต่อไป ถึงข้อที่
จะทำให้การปฏิบัติบูชาเป็นการบูชาที่ยิ่งขึ้นไป
ทั้งในทางที่จะบูชาคุณของท่าน และทั้งในทางที่
จะเป็นประโยชน์แก่ตัวเราเอง ขอย้ำความเข้าใจ
อีกครั้งหนึ่งว่า การบูชานั้น พระพุทธเจ้าท่าน
สรรเสริญสิ่งที่เรียกว่าปฏิบัติบูชามากกว่าบูชา
ด้วยอามิสบูชา อามิสบูชานั้นคือการบูชาด้วย
สิ่งของ มีดอกไม้ ธูปเทียน ข้าวปลาอาหาร เครื่อง
ใช้ไม้สอย เป็นต้น นี้เรียกว่าอามิสบูชา

ส่วนการบูชาด้วยการปฏิบัติ คือการ
ประพฤติตามด้วยความเชื่อความเลื่อมใสนั้นเรียก
ว่า ปฏิบัติบูชา ทีนี้เราก็ได้กระทำการบูชา
ประเภทอามิสบูชาเสร็จไปแล้ว แล้วยังได้ทำการ
ปฏิบัติบูชาบางอย่างเสร็จไปด้วย แต่ยังคงกล่าวได้ว่า
ไม่เป็นไปถึงที่สุด และยังไม่สำเร็จประโยชน์เต็ม

ตามที่เราควรจะได้รับ นั้นเวลาที่เหลือนี้ เรามา
พิจารณากันถึงข้อนี้ คือข้อที่จะเดินตามรอยของ
พระอรหันต์อย่างไร ให้เป็นไปอย่างที่จะกล่าวได้
ว่าเป็นประโยชน์แก่อกุลแก่เราโดยแท้จริง

แต่ท่านทั้งหลายต้องไม่ลืมว่า เมื่อตะกี้
ได้กล่าวมาแล้วว่า การบูชาที่แท้จริงคือปฏิบัติ-
บูชา และการปฏิบัตินั้นก็คือการเดินตามรอย
ของท่าน นั้นถ้าเราจะบูชาพระพุทธเจ้าอย่าง
แท้จริง เราก็ต้องบูชาด้วยการเดินตามรอยของท่าน

หรือแม้ว่าเราจะบูชาพระอรหันต์ทั้ง
หลายทั้งปวงทั้งหมดทั้งสิ้น อย่างแท้จริงก็ต้องบูชา
ด้วยการเดินตามรอยของท่าน ซึ่งได้แก่การปฏิบัติ
เมื่อมีหลักส่วนใหญ่หรือใจความสำคัญอย่างนี้ขึ้น
มาแล้ว เราก็จะต้องรู้ต่อไปว่า ร่องรอยของพระ
อรหันต์นั้นเป็นอย่างไร เราจะเดินตามร่องรอยนั้น
ได้อย่างไร เกี่ยวกับข้อนี้ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า มี
ถ้อยคำที่จะกล่าวได้มากมาย กล่าวเป็นวันๆ เป็น

เดือนๆ ก็ไม่จบ แต่ว่าเราอาจจะสรุปให้สั้นที่สุดได้ สำหรับเป็นหลักประพฤติปฏิบัติและใช้ได้แก่คนทุกคนด้วย

ดังนั้นในวันนี้อาตมาจะได้ถือเอาโอกาสประมวลเอาใจความสำคัญเหล่านั้น มากล่าวไว้ในถ้อยคำที่สั้นที่สุดเท่าที่จะทำได้ อีกสักคำหนึ่งหรือประโยคหนึ่งสำหรับปีนี้ ขอให้ท่านทั้งหลายตั้งอกตั้งใจฟังให้ดี ว่าการประพฤติปฏิบัติในพระพุทธศาสนาทั้งหมดทั้งสิ้น เพื่อให้ถูกต้องตามร่องรอยของพระอรหันต์นั้น เราอาจจะสรุปไว้ด้วยถ้อยคำที่ต่างกัน ดังเช่นที่ได้กล่าวแล้วในปีก่อนๆ

สำหรับในปีนี้นั้น อยากจะสรุปไว้ด้วยถ้อยคำที่สั้นที่สุด และที่เคยชินแก่หูของท่านทั้งหลายทุกคนมากที่สุดด้วย ถ้อยคำประโยคที่สั้นที่สุดที่กำลังจะกล่าวนี้ ก็คือจะกล่าวว่า การปฏิบัติทั้งหลายทั้งปวงนั้น ให้สรุปไว้ในถ้อยคำสั้นๆ ว่า **ให้รู้อยู่ที่รู้**

รู้อยู่ที่รู้ เป็นคำที่สั้นที่สุดแล้ว ให้รู้อยู่ที่
รู้นี้ เป็นคำที่สั้นที่สุดแล้ว พวกอุบาสกอุบาสิกา
ตามศาลาวัต ก็พูดกันถึงคำสั้นๆ นี้มาก พวก
อุบาสกอุบาสิกาที่อวดอ้างว่าอยู่ในสำนักที่
ประพฤติดีประพฤติชอบ มีความรู้สูง ก็ชอบใช้
ประโยคนี้ มาบอกกล่าวแก่คนอื่น บางคนถึงกับ
อวดอ้างว่า เป็นหัวข้อที่สั้นที่สุดที่ตัวคิดขึ้นมา แต่
นำมาแจกจ่ายแก่คนอื่น ทั้งๆ ที่ตัวเองก็หาความรู้ความ
จริงของคำๆ นี้ไม่ ครั้นถูกซักเข้าสักหน่อย ก็พูด
อ้อมอ้อมอ้อมค้อมไปในที่สุดก็เลิกกัน ด้วยการ
ตัดบทเสียว่า ท่านไม่อาจจะเข้าใจได้ ในข้อที่ว่ารู้
อยู่ที่รู้ เลยทำให้ประโยคสั้นๆ ที่ว่ารู้อยู่ที่รู้นี้ กลาย
เป็นของลึกลับไป

จนกระทั่งมากลายเป็นมนต์ขลังหรือ
มนต์ศักดิ์สิทธิ์ของคนที่ชอบสอนผู้อื่นบางคน หรือ
คนที่ถูกคนอื่นสอน เรื่องก็กลายเป็นสืลัพพต-
ปรามาสไป ด้วยการที่มัวท่องอยู่ประโยคที่ว่า รู้

อยู่ที่รู้ รู้อยู่ที่รู้ ดังนี้ เป็นนกแก้วนกขุนทองไปก็มี
หรืออมพะนำเจียบๆ อยู่ในตนก็มี

ดังนั้นในโอกาสนี้ เรามาวินิจฉัย ความ
หมายของคำว่า รู้อยู่ที่รู้ นี้กันเสียให้ชัดเจน จะ
เป็นการดี แล้วจะได้นำเอาไปสอบสวนกันกับที่คน
บางคน ที่เขาอวดอ้างว่ารู้ความหมายของประ
โยคๆ นี้ แล้วเที่ยวสอนคนอื่นอยู่ที่ต่างๆ ไป ว่า
มันมีความเท็จจริงอย่างไร

คำว่า **รู้อยู่ที่รู้** นี้ ถ้าฟังอย่างผิวเผิน มัน
ก็ไม่ได้ความอะไร คนที่จดจำไว้ในฐานะเป็นมนต์
ขลังหรือมนต์ศักดิ์สิทธิ์ มันก็ได้แต่จดจำไว้ในฐานะ
เป็นของขลังของศักดิ์สิทธิ์ไป ไม่สำเร็จประโยชน์
อะไร แต่ถ้าเป็นพุทธบริษัทที่มีสติปัญญานั้นเขารู้
คือว่าให้รู้สึกตัวอยู่ด้วยความรู้ที่ถูกต้อง รู้อยู่ที่รู้
รู้อันแรกหมายความว่ารู้สึกตัว รู้อยู่ที่รู้ รู้อันหลัง
หมายถึงความรู้ที่ถูกต้อง ความรู้ที่ถูกต้องมีอยู่
อย่างไร ให้เรารู้สึกอยู่ที่ความรู้นั้นตลอดไป โดย

ไม่ต้องมีตัวเราเป็นผู้รู้ถ้าไม่รู้แบบนี้ มันก็มารู้อยู่ที่ตัวกูหรือของกู แล้วมันมีตัวผู้รู้ ตัวกูผู้รู้ขึ้นมาทีเดียว เพราะฉะนั้นระวังให้ดีเถิด คนที่ไปเที่ยวบอกคนอื่นว่ารู้อยู่ที่รู้นั้น มันมีตัวตนของตนเที่ยวบอกคนหรือเปล่า มันมีตัวตนของตนเป็นผู้รู้อยู่หรือเปล่า ถ้ามันมีตัวตนของตนเป็นผู้รู้แล้ว มันผิดถนัดทีเดียว ไม่ตรงกับคำที่กล่าวว่า รู้อยู่ที่รู้ หรือว่าข้อปฏิบัติทั้งหลายนั้นให้สรุปลงเหลืออยู่เพียงแต่ รู้อยู่ที่รู้ คือมีความรู้โดยไม่ต้องมีตัวผู้รู้ มีจิตใจที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญา จนถึงกับว่าไม่มีตัวกู ไม่มีของกู และจิตใจหรือสติปัญญานี้มันรู้อยู่ที่ความรู้ ที่ถูกต้องตามที่เป็นอย่างจริงอย่างไร แล้วก็ควบคุมกาย วาจา ใจนั้น ให้ประพฤติกให้กระทำไปตามความรู้นั้น ไม่มีความรู้สึกว่าเป็นตัวกูหรือเป็นของกูขึ้นมา

จะยกตัวอย่างให้ฟังจะดีกว่าที่มัวแต่อธิบายคำพูด ซึ่งชวนแต่จะให้วนเวียน ตัวอย่างที่

จะยกมานี้ก็เหมือนอย่างว่า เรากระทำการงาน
อย่างใดอย่างหนึ่งกันอยู่กับเพื่อนของเรา แล้วมัน
เกิดกระทบกัน แล้วเพื่อนคนนั้นเขาแสดงกิริยา
อาการระฟัดระเฟียดอย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา นี่
เราจะทำอย่างไร ถ้าเราเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตาม
หลัก ที่เรียกว่า รู้อยู่ที่รู้แล้ว ก็หมายความว่า เรา
ไม่ปล่อยให้ความรู้สึกเกิดขึ้นเป็นความรู้สึก ว่าตัว
กูถูกเขาประชดแล้ว แต่ให้มีความรู้สึกอยู่แต่เพียง
ว่า ตามที่เป็นจริงนั้นมันเป็นอย่างไร

คือตามที่เป็นจริงนั้น เพื่อนของเรากำลังโง่
กำลังหลง มีความโกรธขึ้นมาแล้วอย่างนั้นๆ เรา
จะต้องประพฤติปฏิบัติต่อเขาอย่างไร ที่เป็นเรื่อง
ของสติปัญญา ไม่ใช่เรื่องของกิเลสตัณหาที่เป็น
ความโกรธ ว่าเขาได้ลบหลู่เรา หรือกระทบ
กระแทกแตกดันเราเข้าแล้ว ให้มีสติสัมปชัญญะ
รู้สึกแต่เพียงว่าเสียงอย่างนี้มันเกิดขึ้นแล้ว เสียง
อย่างนี้มันมีมูลเหตุหรือรกรากมาจากอะไร แล้ว

เราควรจะประพาศิกระทำต่อบุคคลที่กำลังมีความรู้สึกคิดนึกเช่นนั้นอย่างไร แล้วก็ประพาศิกระทำไปโดยไม่ต้องมีความรู้สึก ว่า ตัวถูกเขากระทบหรือกระทบแตกแตกตันแล้ว อย่างนี้เป็นต้น หรือว่าถ้าให้ง่ายขึ้นไปอีก เป็นบิดามารดาถูกลูกหลาน กล่าวคำประชดประชันกระทบกระทบแตกตันเข้าแล้ว บิดามารดาที่เป็นอุบาสกอุบาสิกา นั้นจะทำอย่างไร

ถ้าเป็นผู้ถือหลักว่ารู้ที่อยู่รู้ ก็หมายความว่าอุบาสกอุบาสิกาผู้นั้น ควบคุมสติสัมปชัญญะไว้ได้ รู้สึกแต่เพียงว่าเด็กคนนั้นมันกำลังมีความรู้สึกอย่างไร จะต้องแก้ไขกันอย่างไร แล้วก็ทำไปเท่านั้น ไม่เปลืองจนถึงกับความรู้สึกว่า ถูกเป็นแม่แล้วก็ถูกไ้ลูกเล็กๆ นี้ ประชดประชันกระทบกระทบแตกแตกตันเข้าแล้ว จะต้องด่ามันให้สมใจ หรือว่าจะต้องตบตีมันให้เซ็ดหลาบ อย่างนี้เป็นต้น นั้นความรู้สึกพลุ่งเป็นตัวถูกเป็นของถูกขึ้นมาเสีย

แล้ว มันไม่ใช่รู้เสียแล้ว มันไม่ใช่รู้อยู่ที่รู้เสียแล้ว
แต่มันกลายเป็นอุปาทาน ว่าตัวกูว่ของกูเสียแล้ว
อย่างนี้มันไม่ใช่ความรู้

ดังนั้นมันจึงไม่อาจจะรู้อยู่ที่รู้ คือไม่อาจ
จะรู้อยู่ที่ว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนิจจัง ทุกขัง
อนัตตา หรือว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงย่อมเป็นไปตาม
เหตุตามปัจจัยของมัน

อย่างนี้ความมีตนครอบงำแล้ว พลุ่พล่าน
เป็นตัวกูเป็นของกูแล้ว เป็นความโง่หลงอย่างเต็ม
ที่ มีตบอดอย่างเต็มที่แล้ว ไม่ใช่ความรู้
ไม่ใช่ความรู้ที่รู้อยู่ที่รู้เสียแล้ว แต่ได้เกิดเป็นความ
มีตนอย่างภุติผีปีศาจชนิดหนึ่งไปเสียแล้ว ไม่มี
ความรู้อยู่ที่รู้เสียแล้วดังนี้ เป็นต้น อุบาสก
อุบาสิกาที่เป็นบิดามารดา มีลูกมีหลาน มีการกระ
ทบกระทั้งกันอยู่ได้เสมอๆ ถ้าอยากจะรู้ว่ารู้อยู่ที่
รู้ นั้น คือปฏิบัติอย่างไรแล้วก็จงจำ จดจำเอาความ
ข้อนี้ไป

ทีนี้ถ้าเป็นเรื่องระหว่างมิตรสหาย คือเพื่อนกับเพื่อนก็เหมือนกันอีก ถ้าเพื่อนคนหนึ่งเผลอสติบันดาลโทสะขึ้นมาแล้ว ผู้ที่เป็นอุบาสกอุบาสิกาที่แท้จริงนั้น จะต้องรู้อยู่ที่รู้เสมอไป คือมีสติสัมปชัญญะหยุดอยู่เพียงแค่ว่า ความรู้สึกที่ถูกต้องว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นอย่างไร ความโกรธก็ไม่เกิดขึ้น สติสัมปชัญญะก็มีอยู่เต็มที สติปัญญา ก็เกิดขึ้นแทน เป็นเหตุให้รู้ว่าควรปฏิบัติต่อเพื่อนคนนั้น ที่โกรธจัดเสียแล้วนั้นอย่างไร แม้นี้ก็เรียกว่ารู้อยู่ที่รู้

จะพิจารณากันในแง่ไหนก็ตาม ความหมายของคำว่ารู้อยู่ที่รู้นั้น ย่อมมีความหมายจำกัดตายตัวลงไปว่า ให้เป็นแต่เพียงความรู้ของสติสัมปชัญญะว่า ความรู้ที่ถูกต้องนั้นเป็นอย่างไร เราจึงขยายความออกไปได้นิดหนึ่งว่า ที่ว่ารู้อยู่ที่รู้นั้น ด้วยมีแต่ความรู้ที่อยู่ว่า ความรู้ที่ถูกต้องนั้นเป็นอย่างไร เราจะรู้สึกแต่ความรู้ที่ถูกต้องเท่านั้น

อย่างนี้เรียกว่าเป็นผู้หยุดอยู่เพียงแค่ว่าอยู่ที่รู้ นี้เป็นการอธิบายด้วยโวหารธรรมดาสามัญที่สุดแล้วว่าอยู่ที่รู้นั้นเป็นอย่างไร

ทีนี้เพื่อจะให้ท่านทั้งหลาย ได้มองเห็นต่อไปว่า ทำไมจึงได้กล่าวว่า หลักรของพระพุทธศาสนาทั้งหมดนี้ สรุปได้เพียงแต่ทำให้รู้อยู่ที่รู้ ข้อนี้ท่านที่เป็นนักศึกษาทั้งหลาย ย่อมทราบอยู่แล้วว่าหลักปฏิบัติ เช่น สติปัฏฐานทุกข้อนั้น ล้วนแต่เป็นเรื่องรู้อยู่ที่รู้ทั้งนั้น สติปัฏฐานทุกข้อ ทุกชื่อ จะเป็นกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน หรือธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐานก็ตาม หรือจะเป็นสติปัฏฐานในรูปอื่นแบบอื่นก็ตาม ล้วนแต่เป็นการตั้งไว้ซึ่งสติให้หยุดอยู่เพียงความรู้ที่ถูกต้อง อย่าได้เลยเป็นอุปาทาน ว่าตัวกูว่าของกูขึ้นมา

เรื่องกาย เรื่องของกายเป็นอย่างไร ก็มี ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของกาย เรื่องของเวทนา

เป็นอย่างไร ก็มีความรู้อย่างถูกต้องอยู่ในเรื่องของ
เวทนา เรื่องของจิตเป็นอย่างไร ก็มีความรู้อย่าง
ถูกต้องอยู่ในเรื่องของจิต เรื่องของธรรมคือสิ่งทั้ง
ปวงที่เนื่องกันอยู่กับกายหรือจิตเป็นอย่างไร ก็ม
ีความรู้อย่างถูกต้องอยู่ที่เรื่องของธรรม อย่าให้เลย
ไปจนถึงกับมีตัวเรา หรือมีของเรา แต่ให้รู้ยู่่าสิ่ง
ทั้งปวงเป็นอย่างไร นี้เรียกว่าสรุปล้วนในคำว่า รู้ยู่
ที่รู้ ด้วยกันทั้งนั้น

ข้อปฏิบัติชนิดนี้ แม้ว่าจะฟังยาก แต่ถ้า
เข้าใจแล้ว ก็จะกลายเป็นของฟังง่าย ที่ว่าฟังยาก
นั้น ก็มันอยู่ตรงที่ว่า รู้แต่ไม่มีผู้รู้ ความรู้หรือการ
รู้นี้ แล้วก็รู้เสร็จแล้วด้วย แต่ไม่มีผู้รู้ เพราะเขา
ควบคุมให้เป็นความรู้สึกเพียงสติสัมปชัญญะ หรือ
สติปัญญาอย่างเดียว ไม่ต้องมีผู้ที่เป็นเจ้าของสติ
ปัญญา

หรือที่กล่าวไว้โดยนัยยะอย่างอื่น ก็กล่าว
ว่า การกระทำมีแล้วแต่ผู้กระทำไม่มี หรือว่าการ

เป็นทุกข์ก็มีแล้วแต่ตัวผู้เป็นทุกข์ไม่มี หรือว่าการเดินทางก็เดินไปเสร็จแล้วแต่ตัวผู้เดินไม่มี ข้อนี้หมายความว่าให้ผู้นั้นประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องมีความรู้สึก ว่ามีตัวกูเป็นผู้ปฏิบัติ แล้วตัวกูจะได้ผลของการปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้ อย่าให้ความรู้สึกมันเลยไปเป็นตัวผู้เดิน เป็นผู้ปฏิบัติ ผู้ทุกข์ ผู้สุข หรือผู้อะไรต่างๆ

ให้จิตโชนีช่วงอยู่แต่ด้วยความรู้สึกต่อความรู้ที่ถูกต้องว่า มันเป็นอย่างไร แล้วก็ประพฤติปฏิบัติไปตามนั้น ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า เมื่อมีผู้มาเหยียดหยาม ความรู้สึกอย่าได้เกิดขึ้น ว่าเราเป็นผู้ถูกเขาเหยียดหยาม ความรู้สึกจงเป็นไปแต่ในทางของสติปัญญาว่า เราจะนิ่งเสียดีหรือว่าเราจะพูดกับเขาอย่างไรดี จึงจะเป็นประโยชน์ทั้งแก่เขาและแก่เรา

อย่างนี้แม้จะเต็มไปด้วยคำว่าเขาว่าเรา แต่มันไม่เป็นความยึดมั่นถือมั่น มันเป็นเพียง

ความรู้ด้วยสติปัญญา ว่าสังขารกลุ่มนี้คือคนคน
นี้จะต้องประพติด่อสังขารกลุ่มโน้น หรือคนคน
โน้นอย่างไร ไม่มีตัวกูตัวฉัน ที่เป็นผู้ถูกเขาตำและ
จะตำตอบ หรือว่าจะเอาบุญเอาคุณแก่เขา ในการ
ที่จะสั่งสอนเขา ให้เกิดเป็นผู้ถูกผู้ดีขึ้นมา ดังนี้
เป็นต้น

ถ้าจะให้ง่ายไปกว่านี้ ก็คือว่า เราอย่าไป
มีผู้ผิดหรือผู้ถูกกันเลย พออะไรเกิดขึ้น เราระวัง
อย่าปล่อยให้เกิดความรู้อีกว่า ใครเป็นผู้ผิดใคร
เป็นผู้ถูกกันเลย แต่ว่าให้สติปัญญาเกิดขึ้นว่า
มันจะต้องทำอะไรก็แล้วกัน เพื่อให้มีแต่ความ
ผิดหรือความถูก อย่ามีผู้ผิดหรือผู้ถูก ให้มีแต่
ความผิดหรือความถูก แล้วแก้ไขความผิดนั้นเสีย
ให้คงเหลืออยู่แต่ความถูก

นั่นจึงมีแต่การกระทำที่เป็นการแก้ไข
ความผิดให้กลายเป็นถูก ไม่มีตัวผู้ผิด ไม่มีตัวผู้ถูก
เลยไม่ต้องทะเลาะกัน

เหมือนว่าอย่างคนสองสามคน ช่วยกัน
หาบหาม หรือทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งต้อง
ช่วยพร้อมๆ กันหลายๆ คน พอมันเกิดพลาดพลั้ง
ขึ้นมา ก็อย่าได้ทำความรู้สึกไปทำนองว่า มันเป็น
ความผิดของใคร ใครเป็นผู้ผิด ใครเป็นผู้ถูก แต่
ให้รู้สึกแต่เพียงว่ามันผิดอย่างไร และอย่าให้มัน
ผิดอย่างนั้น ทำเสียให้มันถูก แล้วมันก็เลยกลายเป็น
เป็นการทำถูก แล้วไม่มีโทษมีทุกข์เกิดขึ้นเพราะ
เหตุนั้น

แต่เดี๋ยวนี้ไม่เป็นอย่างนั้น พอมีอะไร
พลาดพลั้งขึ้นมา ทุกคนล้วนแต่มีตัวกู ทุกคนล้วน
แต่จะแก้ตัวให้แก้ตัวกู ว่ากูไม่ได้เป็นฝ่ายผิด เขา
ต่างหากทำผิดอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วมันจึงพลาด
ลงไป แล้วเสียหายด้วยกัน เลยทะเลาะกันเลย
เถียงกัน จนกระทั่งทำร้ายแก่กันและกัน

นี่เพราะมีตัวกูเพราะมีของกู เกิดเป็น
อุปาทานความรู้สึกว่า ตัวกูของกูขึ้นมาอย่างนี้เสีย

แล้ว ไม่เรียกว่ารู้อยู่ที่รู้เลย เพราะความรู้สึกที่เป็น
อุปาทาน ว่าตัวกู่นั้น เขาไม่เรียกว่าความรู้ และมัน
ไม่ใช่ความรู้ มันเป็นอุปาทาน คือความรู้สึกยึดมั่น
ถือมั่นว่าตัวกู

เพราะฉะนั้นเป็นอันกล่าวได้ว่า ในขณะที่
นั้นบุคคลผู้นั้นไม่ได้ปฏิบัติไปตามหลักว่า รู้อยู่ที่รู้
ได้เปลือพล่อยเต็มที่ เกิดเป็นตัวกูเป็นของกู มีเขา
มีเขี้ยวขึ้นมาทีเดียว จึงได้ทะเลาะวิวาทกัน ด้วย
การแก้ตัวให้ตัวกูบ้าง แล้วไปทับถมคนอื่นบ้าง

นี่เราทุกคนอยู่ร่วมกันในวัดๆ เดียวกัน
ในกิจการงานที่ร่วมกัน เมื่อทำอะไรอยู่ด้วยกัน มี
ความสำเร็จเกิดขึ้นก็ตาม มีความพลั่งพลาดเกิด
ขึ้นก็ตาม จงได้รู้อยู่ที่รู้ คือรู้อยู่แต่เพียงว่า มันเป็น
ความผิดอย่างไร เป็นความถูกอย่างไร อย่าได้เลย
ไปถึงว่ามีใครผิดมีใครถูก

เดี๋ยวนี้เต็มไปด้วยบุคคลที่เอาแต่จะ
แก้ตัวให้ตน ยกความผิดไปใส่บุคคลอื่นเสมอ เป็น

อุบาสกอุบาสิกา เป็นภิกษุ เป็นสามเณรแท้ๆ ก็ยัง
เป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้นมันจึงไม่เป็นภิกษุ
สามเณร ไม่เป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา แต่มันเป็น
ยักษ์ เป็นมาร เป็นภูตผีปีศาจชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่ง
มีตัวกูเป็นตัวเป็นตน เป็นหูเป็นหัว เกิดขึ้นมาอย่าง
นั้นอย่างนี้ ป้ายความผิดให้คนอื่น แล้วก็แก้ตัวให้
แก้ตัวตะพืดตะพือไป แล้วก็มีการทุ่มเถียงทะเลาะ
วิวาทกันอยู่อย่างนั้นเอง

นี่แหละคือข้อปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตาม
หลักที่ว่า รู้อยู่ที่รู้ มันได้กลายเป็น ความรู้สึกที่
เป็นตัวกูของกู เป็นตัณหาอุปาทานเสียแล้ว สติ-
ปัญญานไม่เหลืออยู่เลยในขณะนั้น ถ้าสติปัญญาน
เหลืออยู่ มันก็จะหยุดอยู่แต่เพียงแค่ว่า รู้อยู่ที่รู้
ไม่มีตัวกูหรือตัวเขาเป็นฝ่ายผิดหรือฝ่ายถูก มีแต่
ว่ามันผิดอย่างไรก็แก้ไขให้มันถูกเท่านั้นเอง นี่เรียก
ว่า รู้อยู่ที่รู้ ถ้าทุกคนถือหลักหรือถือกฎเกณฑ์
อย่างนี้แล้ว การทะเลาะวิวาทจักไม่เกิดขึ้น ทาง
สังคมก็จะอยู่กันเป็นสุข

ทีนี้สำหรับการประพาศปฏิบัติที่สูงขึ้นไปเพื่อมรรค ผล นิพพานนั้น มันก็มีหลักเกณฑ์อย่างเดียวกัน เช่นว่าพอมิตา พอมิรูปมากระทบ ตา มีเสียงมากระทบหู มีกลิ่นมากระทบจมูก หรือ มีรสมากระทบลิ้น หรือสัมผัสมากระทบกาย ทางผิวหนังอย่างนี้ก็ให้มีความรู้สึกที่เป็น สติสัมปชัญญะ ว่ามีการกระทบว่าจะต้องจัดการอย่างไร คือให้ผัสสะเป็นเพียงผัสสะ หรือว่าเป็น เวทนาแล้วก็ให้เป็นเพียงเวทนา อย่าให้เวทนานั้น ปรงเป็นตัณหา แล้วตัณหาปรงเป็นอุปาทาน เป็น ตัวกู มีหัว มีหู ขึ้นมา นี้เรียกว่ารู้อยู่แค่รู้

หรือรู้อยู่ที่รู้ ว่ารูปนี่เป็นรูปอะไร เสียงนี่ เป็นเสียงอะไร กลิ่นนี่เป็นกลิ่นอะไร มีความ เกี่ยวข้องกับเราอย่างไร จะต้องประพาศิกระทำ ต่อมันอย่างไร แล้วก็กระทำไป เท่าที่ควรประพาศิ กระทำ ต่อผัสสะหรือต่อเวทนานั้น แล้วให้มันดับไป อย่างไม่ปรงเป็นตัณหาคือความอยากอย่างนั้น

อย่างนี้ แล้วมีตัวกูเป็นผู้อยากขึ้นมาอย่างนั้น
อย่างนี้ เต็มแรงเต็มกาไป อย่างนี้เรียกว่ามันเลयरู
อยู่ที่รู้เสียแล้ว จนไปกลายเป็นตัวกูของกู อย่าง
นั้นอย่างนี้เสียแล้ว

ถ้าหยุดอยู่ได้เพียงแค่ผัสสะเป็นอย่างนี้
เวทนาเป็นอย่างนี้ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา
อย่างนี้แล้วก็หยุดไป ไม่เกิดตัณหา อุปาทาน แต่
ไปเกิดเป็นสติปัญญาขึ้นมาว่า ในรูป เสียง กลิ่น รส
เหล่านี้ เราจะต้องประพฤติกกระทำ จัดการกับมัน
อย่างไร แล้วก็ประพฤติปฏิบัติไปตามธรรม หรือ
ตามความรู้ที่ถูกต้อง คือสติปัญญานั้นเอง

นี่เรียกว่ารู้จักสิ่งเหล่านั้นอยู่ด้วยความรู้
ที่ถูกต้อง คือรู้จักรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสอยู่
ด้วยความรู้ที่ถูกต้องว่า มันเป็นอนิจจัง ทุกขัง
อนัตตา นี่จึงเรียกว่ารู้ที่อยู่รู้

ขอให้ฟังดูให้ดีๆ ว่ามันเป็นเพียงความรู้
อยู่ที่ความรู้ที่ถูกต้อง ไม่มีตัวตนไม่มีคนนั้นคนนี้

ไม่มีเขา ไม่มีเราเกิดขึ้น ไม่มีการได้การเสียเป็นของ
เขา ของเราเกิดขึ้น

มีแต่ว่าธรรมทั้งปวงเป็นไปตามเหตุตาม
ปัจจัย แต่มันมาเกี่ยวข้องกับสังขารกลุ่มนี้อย่างไร
ก็รู้ และจะต้องประพาศิกระทำให้ทางที่เป็นธรรม
คือตามความรู้ที่ถูกต้อง ที่ถูกต้องควรอย่างไร แล้วก็
ประพาศิกระทำไป

มันก็เลยเป็นการรู้อยู่ที่รู้ คือมันหยุดอยู่
ที่ความรู้ต่อความรู้ที่ถูกต้อง ไม่เลี้ยววกไปในทาง
ที่จะเกิดเป็นอุปาทาน ว่าตัวกูหรือว่าของกู คือสติ-
ปัญญาที่แท้จริง เป็นสติปัญญาที่จะเป็นที่พึ่งได้
และเป็นวิปัสสนาที่แท้จริง คือเป็นวิปัสสนาที่เป็น
แสงสว่างจริง เป็นวิปัสสนาที่จะเป็นที่พึ่งได้ ไม่ใช่
วิปัสสนาหากิน มีตัวกูเป็นเจ้าของวิปัสสนา แล้ว
ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อหาประโยชน์ นั้นมันเป็นตัวกู
เป็นของกู ไปเสียตั้งแต่ต้นมือแล้ว มันจึงไม่ใช่รู้อยู่
ที่รู้

ถ้ามันเป็นวิปัสสนาจริง เป็นกรรมฐาน
จริง เป็นสติปัญญาจริง นั้นจะคงหยุดอยู่แต่เพียง
ว่ารู้อยู่ที่รู้เสมอไป ไม่เกิดเป็นตัวกูหรือตัวเขา หรือ
ตัวเราอะไรขึ้นมาในส่วนไหน

ฉะนั้นจึงเป็นอันกล่าวได้ว่า อาการที่รู้
อยู่ที่รู้เป็นทั้งหมดในพระพุทธศาสนา และเป็น
ความว่างอย่างยิ่ง เพราะมันว่างจากตัวตน มัน
ว่างจากของตน มันมีแต่ความรู้ที่ถูกต้อง ใน
ความรู้ที่ถูกต้องนั้นไม่มีตัวตน ไม่มีของตน

ดังนั้นในความรู้ที่ถูกต้องนั้น จึงมีความ
ว่าง และมีความว่างอย่างยิ่ง ถึงขนาดที่เรียกว่า
นิพพาน เพราะมันไม่มีตัวกูไม่มีของกู ถ้ามันว่าง
ได้ตลอดไปโดยเด็ดขาด มันก็เป็นนิพพานสมบูรณ์
ถ้ามันว่างได้ชั่วคราวชั่วคราว ก็เป็นนิพพานชั่วคราว
คือยังไม่แท้จริง แต่มันก็ยังมีลักษณะของนิพพาน
คือดับลงแห่งตัวกู หรือของกูอยู่เรื่อยไป ไม่ปรากฏ
ตัวกูของกูโผล่ขึ้นมา นี่คือการของสิ่งที่เรียกว่า
นิพพานหรือความดับ

เพราะดับตัวกูของกูได้ จึงว่างจากตัวกู
ของกู นี่คือความรู้ที่หยุดอยู่แค่รู้ จะได้สัมผัสทาง
ตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย หรือทางไหน
ก็ตาม มันมาหยุดอยู่ที่รู้อยู่ที่รู้ทั้งนั้น ไม่ปรุงเป็น
ตัวกูของกูขึ้นมาได้เลย

ฉะนั้นมันจึงเป็นทั้งหมดในส่วนปริยัติ
และเป็นทั้งหมดในส่วนปฏิบัติ และเป็นทั้งหมดใน
ส่วนปฏิเวธ คือว่าถ้าเราจะเรียนก็เรียนเพื่อให้รู้
โดยวิธีที่ให้มันรู้อยู่แค่รู้ และถ้าเราจะปฏิบัติ เราก็
จะปฏิบัติให้มันเปลี่ยนเป็นเพียงรู้อยู่แค่รู้ แล้วถ้า
เราจะได้รับผลของการปฏิบัติ ก็ให้เพียงแต่รู้สึกอยู่
ว่ารู้ตามที่เป็นอย่างจริงอย่างไรไม่มากไปกว่านั้น จึงเป็น
อันกล่าวได้ว่า ไม่มีตัวกู ไม่มีของกู เกิดขึ้นในส่วน
ไหน มันจึงมีอยู่แต่เพียงความรู้ ซึ่งรู้ต่อความรู้
ที่ถูกต้อง เป็นความรู้สึกในความรู้ที่ถูกต้องอยู่
ตลอดเวลา

รู้อันแรกหมายถึงรู้สึก รู้อันหลังหมายถึง
ถึงความรู้ที่ถูกต้อง รู้สึกต่อความรู้ที่ถูกต้องอยู่
ตลอดเวลาเรียกว่า รู้อยู่ที่รู้ เมื่อเป็นดังนี้สติ-
ปัญญาก็สมบูรณ์ ตัวตนก็เกิดขึ้นไม่ได้ ผัสสะเกิด
ขึ้นแล้วดับไป เวทนาเกิดขึ้นแล้วดับไป ไม่ปรุง
ค้นหา ไม่ปรุงอุปาทาน กล่าวได้ว่า วางจากตัวตน
อยู่โดยสมบูรณ์

ความที่วางจากตัวตนอยู่โดยสมบูรณ์ให้
ถือว่าเป็นความรู้ในส่วนปฏិเวทที่สมบูรณ์ หรือถ้า
กล่าวอย่างสมมติก็คือ ที่เรียกว่ามรรค ผล นิพพาน
นั่นเอง นั่นคำว่า มรรค ผล นิพพานก็ดี เป็นเพียง
ความรู้ที่รู้อยู่ต่อความรู้ คือรู้อยู่ที่รู้ดังที่ได้กล่าวมา
แล้ว แต่ว่ามันเป็นในขั้นที่ประพาศิกระทำให้
จนเป็นผู้ที่รู้อยู่ที่รู้อย่างแท้จริงและตลอดเวลา

ดังนั้น ค้นหาและอุปาทานจึงเกิดขึ้นไม่
ได้ จึงไม่มีความทุกข์เลย นี้เรียกว่าในส่วนผลของ
การปฏิบัติหรือผลของความรู้ นั้นทำให้เกิดผล

เป็นความไม่ทุกข์ขึ้นมาได้ ด้วยเหตุนี้ ฉะนั้นในเรื่องปริยัติ ก็คือเรื่องเรียนให้รู้ว่า เราอย่าไปรู้สึกอะไรให้มากไปกว่ารู้สึกต่อความรู้ที่ถูกต้องว่ามีอยู่อย่างไร ในการปฏิบัตินั้นก็เหมือนกัน เราควบคุมสติสัมปชัญญะ ให้รู้สึกอยู่แต่เพียงว่า ที่ถูกที่จริงที่ควรนั้นมันเป็นอย่างไร แล้วก็ประพฤติไปให้ถูกให้ควร อย่ามีเขามีเราเป็นผู้ผิด ผู้ถูก แล้วทะเลาะวิวาทกัน

ที่ในส่วนปฏิเวธนั้น ขอให้จิตใจของเราสะอาด สว่าง สงบ อยู่ด้วยอำนาจของความรู้ที่อยู่ ที่รู้ ดังที่กล่าวแล้ว ไม่มีตัวตนเกิดขึ้นเป็นความทุกข์ ดังนั้นจึงเป็นอันสรูปความได้อย่างสิ้นที่สุดว่า รู้ที่แรกคือสติสัมปชัญญะ รู้ที่หลังคือความจริง ในข้อที่ว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น รู้ที่อยู่ ที่รู้ รู้ที่แรกคือสติสัมปชัญญะ รู้ที่หลังคือความรู้ที่ว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น ที่ให้มีหลักอย่างนี้ก็เพราะว่า หลักเกณฑ์ทั้งหมด

หรือความจริงทั้งหมด มันสรุปอยู่ในตัวเองแล้วว่า
สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น

เพราะฉะนั้นถ้าเอาความรู้ หรือเอาความ
จริงในข้อนี้มาเป็นหลักอยู่ตลอดเวลาแล้ว มันก็จะ
รู้อยู่เพียงแค่ว่า ไม่เลยไปจนเกิดตัวตนที่ไหนได้ ถ้า
มันดับทเสียแล้วว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึด
มั่นถือมั่น หรือว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา ไม่ควรยึดมั่นถือมั่น

ถ้าความรู้ข้อนี้มันโชติช่วงอยู่ในใจแล้ว
ความรู้ของจิตใจมันก็มาหยุดอยู่เพียงที่นี้ ไม่เลี้ยว
ไม่วกไปหา ความรู้สึกที่เป็นตัณหาหรืออุปาทาน
มันหยุดอยู่ที่นี้ คือหยุดอยู่ที่ความรู้ที่ถูกต้อง ว่าสิ่ง
ทั้งหลายทั้งปวง ไม่ควรยึดมั่นถือมั่นนั่นเอง มันจึง
เรียกว่า รู้อยู่ที่รู้ อย่าให้เลยไปหรือให้วกไปหา
ความรู้สึกที่เป็นตัณหา อุปาทาน ว่าตัวกูว่าของกู

ฉะนั้นให้เราทุกคน ที่จะดำเนินตนตาม
ร่องรอยของพระอรหันต์นั้น จงได้พยายาม

ประพฤติปฏิบัติ โดยหลักที่ว่า รู้อยู่ที่รู้ เพราะว่า
คือสติปัญญาอย่างยิ่ง และคือสติสัมปชัญญะ
อย่างยิ่ง

ทีนี้เราพิจารณากันอีกหน่อยหนึ่ง เราก็
ยอมรับกันอยู่แล้ว โดยไม่ต้องอธิบายกันมากมาย
ว่าถ้าเราจะกล่าวเป็นคำถามขึ้นมาว่า พระอรหันต์
คือบุคคลชนิดใด คำตอบก็มีอยู่อย่างแจ่มแจ้ง แก่
ท่านทั้งหลายทั่วไปแล้วว่า พระอรหันต์คือบุคคล
ผู้มีสติสมบูรณ์ พระพุทธเจ้าท่านก็ตรัสอย่างนี้ ว่า
พระอรหันต์คือบุคคลที่มีสติสมบูรณ์ ฟังดูมันจะ
ง่าย บางคนอาจจะนึกว่ามันง่าย แต่ถ้าใครนึก
อย่างนั้นคือคนโง่ เพราะว่าความมีสติสมบูรณ์นี้
ไม่ใช่ของง่าย คือเป็นการปฏิบัติในขั้นสูงสุดและ
สมบูรณ์

การมีสติสมบูรณ์นั้นก็คือมีความรู้อยู่ที่รู้
ว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา
ยึดมั่นถือมั่นไม่ได้นั่นเอง คำว่า สติ นั้นหมายถึง

รำลึกหรือว่ารู้แจ่มแจ้งอยู่เสมอ ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น จะเป็นกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน หรือเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐานอะไรก็ตาม สติในเรื่องทั้งหมดนี้ มีความหมายตรงกันหมด เป็นเรื่องเดียวกันหมด คือรู้สึกตัวอยู่ว่า สิ่งทั้งหมดนั้นยึดมั่นถือมั่นไม่ได้คือสติที่สมบูรณ์ และเป็นได้แต่พระอรหันต์เท่านั้น

พระอริยบุคคลชั้นที่รองๆ ลงมา เช่น พระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามีอะไรเหล่านี้ ก็ยังไม่มีสติสมบูรณ์ เพียงแต่มีสติบ้าง ตามสมควรแก่ขั้นแก่ภูมิของท่าน พระอรหันต์เท่านั้นมีสติสมบูรณ์

ที่นี่เราจะเดินตามรอยพระอรหันต์ ก็คือการที่เราเป็นผู้ทำตนให้มีสติสมบูรณ์ พยายามทำตนให้มีสติสมบูรณ์ โดยอาศัยหลักที่ว่ารู้ที่อยู่รู้ เพื่อให้มันรวบรัดสั้นๆ ให้ง่ายต่อการประพฤติปฏิบัติ จึงมีสติแต่ในทางที่จะ รู้สึกตัวอย่างถูก

ต้องอยู่เสมอว่า อะไรเป็นอะไร แล้วก็ประพฤติ
กระทำไปตามความรู้นั้น อย่าให้เลยเถิดเป็น
ความรู้สึกว่ามีตัวกูของกู มีตัวกูเป็นผู้กระทำ มี
ตัวกูเป็นผู้ได้ มีตัวกูเป็นผู้เสีย หรือมีตัวกูอย่าง
ไหนก็ตาม เพราะถ้าเลยไปเป็นมีตัวกูแล้ว ไม่ใช่สติ
เสียแล้ว เป็นผู้หลงอย่างยิ่งแล้ว เป็นผู้ปราศจาก
สติอย่างยิ่งแล้ว แต่ถ้ายังตั้งสติไว้ได้ ก็ยังเป็นสติ
ปัญฐานอยู่แล้ว มันก็ยังรู้อยู่ที่รู้เท่านั้น ไม่เลยไป
เป็นมีตัวตน คือการประพฤติสติปัญฐาน เพื่อให้

ซึ่งในที่นี้ ขอสรุปฝากไว้อย่างสั้นๆ ว่า
พระอรหันต์คือผู้มีสติสมบูรณ์ การเดินตามรอย
พระอรหันต์ก็คือการพยายามทำให้มีสติสมบูรณ์
โดยอาศัยเครื่องช่วยความจำว่า รู้อยู่ที่รู้ อย่าให้
ตัวตนเกิดขึ้นมา

เพราะฉะนั้นการที่เราจะทำมาฆบูชาให้
เป็นมาฆบูชากันจริงๆ ด้วยการเดินตามรอยพระ

อรหันต์แล้ว จึงใช้หลักเกณฑ์ที่ว่า รู้อยู่ที่รู้ แล้วก็
หยุดอยู่เพียงเท่านี้ด้วยกันจงทุกคนเถิด จะเป็น
หนทางที่ลัดสั้นที่สุด ในการเดินตามรอยพระ
อรหันต์ และจะโลโก้ชิดติดพันกันไปทีเดียว แต่
ถ้าผลเมื่อไหร่มันก็จะกระเด็นออกห่างออกไปร้อย
โยชน์พันโยชน์ทีเดียว แต่ถ้าไม่ผลเมื่อไหร่ คือรู้
อยู่ที่รู้อยู่แล้ว มันก็อยู่ใกล้ชิดติดกับพระอรหันต์ที่
เดียว ปัญหามันมีอยู่แต่ว่า ความรู้ที่อยู่ที่เรา
นี้เป็นสิ่งที่เด็ดขาดแน่นอนลงไปแล้วหรือไม่เท่านั้น

ถ้ามันยังไม่เด็ดขาดแน่นอน เราก็ต้อง
พยายามทำไปด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง ให้
เป็นผู้มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์อย่างนี้ อยู่เสมอไป
ในทุกกรณี ที่วัดก็ตาม ที่บ้านก็ตาม ที่นาก็ตาม ที่
สวนก็ตาม ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน หรือกำลังทำอะไรอยู่
ให้เป็นผู้มีชัยชนะอยู่ด้วยการที่สามารถเป็นผู้รู้
ที่รู้เสมอไป อย่าผลอสติปล่อยให้เกิดเป็นตัวตน
เป็นตัวกู เป็นของกูขึ้นมาในความรู้สึก ให้มีสติ

เพียงพอที่จะหยุดอยู่เพียงข้อที่ว่า ความผิด ความ
ถูก ความเท็จ ความจริง ความดี ความชั่ว ความ
ยุติธรรม ความไม่ยุติธรรม เหล่านี้เป็นต้น เป็น
อย่างไร แล้วก็จัดให้มันดำเนินไปแต่ในทางของ
ความดี ความจริง ความงาม ความยุติธรรม

อย่าให้เลยเถิดเป็นมีตัวตน ผู้ได้ผู้เสีย
ดีกว่าคนอื่น เลวกว่าคนอื่น เสมอกันกับคนอื่น
อย่างนี้เป็นต้น นั่นไม่ใช่รู้อยู่ที่รู้ นั่นได้ตกต่ำหรือ
ตกจมลงไปในกองของกิเลสตัณหา แทบจะโง่หัว
ไม่ขึ้นอยู่แล้ว แล้วจะเรียกว่ารู้อยู่ที่รู้อย่างไร

ผู้ที่รู้อยู่ที่รู้นั้นหมายความว่า ต้องอยู่
ในลักษณะที่เห็นแสงสว่าง แจ่มจ้าและสูงสุดอยู่
เสมอ ไม่มีการตกจม นี่คือคำอธิบายของคำว่ารู้อยู่
ที่รู้ เป็นที่น่าสมเพชเวทนาในการที่คนบางคน เอา
บทอันประเสริฐว่ารู้อยู่ที่รู้นี้ มาสอนคนอื่นอยู่เป็น
วรรคเป็นเวอร์ แต่แล้วก็หาไม่รู้ว่ามันหมายความว่า
ว่าอย่างไร แล้วยังแถมมีตัวมีตน ยกหัวชูหางเป็น

ครูบาอาจารย์ของเขา เรียกร้องเอาอย่างนั้นอย่าง
นี้ และมีการกระทำอย่างนั้นอย่างนี้อย่างโน้น ซึ่ง
ล้วนแต่เป็นการมีตัวมีตนอยู่ทั้งนั้น แต่ก็สอนเขา
ตะโกนว่า รู้อยู่ที่รู้ รู้อยู่ที่รู้ ให้หนวกหูไปหมด

นี่คือข้อที่ว่าไม่เข้าใจ ประโยคที่สำคัญ
ที่สุดในพระพุทธศาสนา แล้วก็เอามาตะโกนกัน
อย่างนกแก้วนกขุนทอง เป็นเครื่องมือหาเสียง
ปากเสียงท้อ กระทั่งยกตนข่มผู้อื่นอยู่ด้วยอาศัย
ธรรมะข้อนี้

ขอให้เราทั้งหลายระมัดระวังกันให้เป็น
อย่างดี ให้รู้ว่าธรรมะข้อนี้ หมายถึงการทำให้เป็น
พระอรหันต์ ไม่ใช่ของต่ำเตี้ย แต่กว้างขวาง
รวบรวมข้อปฏิบัติทั้งหมดทั้งสิ้นไว้ อยู่ในคำพูด
เพียงสองสามคำว่า รู้อยู่ที่รู้ คือมีความรู้สึกอยู่ที่
ความรู้อันถูกต้อง ว่าสิ่งทั้งหลายทั้งปวงไม่ควร
ยึดมั่นถือมั่น เมื่อความรู้สึกมีอยู่อย่างนี้ ตัวกูก็ไม่
เกิด ของกูก็ไม่เกิด มันจึงเป็น ความสะอาด สว่าง

สงบ เป็นความรู้ที่แท้จริง เป็นอะไรหมดทุกอย่าง
ในพระพุทธศาสนา ที่พุทธบริษัทเราจําแนงหวังจะ
ได้จะถึง เพื่อการดับทุกข์ของตนโดยสิ้นเชิง

เราอย่าลืมว่าการที่มากี่ยวข้องกับ
พระพุทธศาสนา นี้ เพื่อดับทุกข์ ไม่ใช่เพื่อมาเอา
เงินเอาทองเอาข้าวเอาของ เอาเกียรติยศชื่อ
เสียงหรือเอาอะไรทำนองนั้น เพราะว่ามันเราอาจ
จะหาเอาได้จากการกระทำอย่างอื่น โดยไม่ต้อง
เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาก็ได้

เดี๋ยวนี้ปัญหามันมีอยู่ว่า เรามีเงินมีทอง
มีข้าว มีของ มีเกียรติยศ มีอำนาจวาสนาเยอะแยะ
ไปหมดแล้ว แต่เราก็กังเระร้อนเป็นไฟ ยังเป็นโรค
เส้นประสาทบ้าง ยังอยากจะเป็น ยังอยากจะตาย
อยู่อย่างโกลาหลวุ่นวาย ไม่รู้ว่าจะเป็นอย่างไรดี
ทั้งที่มีเงิน มีทอง มีข้าว มีของ มีบุตร มีภรรยา มี
อะไรทุกอย่าง

ที่นี้เรามารู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ก็เพื่อ
ว่าจะดับทุกข์ข้อนี้เสีย อย่าให้สิ่งต่างๆ เหล่านั้น
เกิดเป็นทุกข์เป็นโทษขึ้นมาได้ ให้ควบคุมสิ่งเหล่า
นั้นได้ ให้อาศัยสิ่งเหล่านั้นเพียงสักว่า เครื่องอาศัย
เป็นไปอย่างสะดวกสบาย ให้เป็นสังขารที่ไม่ต้อง
ทนทรมาน ให้สูญเสียความหมายของคำว่าสังขาร
กลายเป็นนิพพานไปในที่สุด คือความดับเย็นหรือ
ความว่าง จากความทุกข์ทั้งปวงนั่นเอง

เรามานับถือพุทธศาสนาก็ด้วยวัตถุประสงค์อันนี้ เราทำมาบูชา ก็เพื่อจะให้เข้าถึงคุณ
ของพระอรหันต์ ซึ่งมีความหมายอย่างนี้ คือดับ
ทุกข์เสียได้นั่นเอง เราอย่าได้ทำให้การกระทำ
ทั้งหมดนี้ กลายเป็นสิลัปปตปราคาสไปอีกเลย แต่
ให้เป็นการประพฤติกระทำที่ถูกต้องในพระพุทธ-
ศาสนายังๆ ขึ้นไปทุกที ให้สมกับที่วันคืนล่วงไป
เป็นเดือนเป็นปี เราก็เลื่อนขั้นตัวเอง คือมี
คุณธรรมที่เจริญงอกงามขึ้นในจิตในใจ ห่างไกล

จากความรู้สึกว่าตัวกูของกูยิ่งขึ้นไปทุกที คือสามารถจะเป็นผู้รู้อยู่ที่รู้นี้ยิ่งขึ้นไปทุกที ทุกเดือนทุกปีที่เราทำมาฆบูชา ปีหนึ่งครั้งหนึ่ง

วันนี้เป็นวันที่ระลึกของพระอรหันต์ เรียกสั้นๆ ว่าเป็นวันพระอรหันต์ เรามาทำมาฆบูชาโดยอุทิศชีวิต ร่างกายทั้งหมดเพื่อเดินตามรอยพระอรหันต์ เพราะฉะนั้นจึงได้ถือเอา ร่องรอยอันนี้ไป คือร่องรอยที่ว่ารู้อยู่ที่รู้

โดยนัยยะที่ได้วิสัยขามา พอสมควรแก่เวลาแล้ว เป็นการชี้ให้เห็นความหมายของคำว่า สติปัญญา คือการดำรงไว้ซึ่งสติ ให้รู้อยู่อย่างแจ่มแจ้งตามที่เป็นจริงว่าสิ่งทั้งปวงเป็นอย่างไร รู้เช่นนั้นแล้วใช้สติปัญญานั้น ประพฤติประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านไป โดยสมควรแก่กาลเทศะ ไม่ให้วอกมาเป็นความเห็นแก่ตน ด้วยความยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวกูเป็นของกูแต่ประการใด เราก็จะเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่ใกล้ชิดพระรัตนตรัย อันเป็นที่

รวมแห่งคุณธรรมของพระอรหันต์ทั้งปวงไว้โดย
สิ้นเชิง เรียกว่าการกระทำมาฆบูชาของเราไม่เป็น
หมันด้วยเหตุนี้ ไม่เป็นการกระทำอย่างนกแก้วนก
ขุนทองเลย ไม่เป็นการกระทำอย่างสีลัพพต-
ปรามาสเลย แต่เป็นการกระทำชนิดที่เป็นของ
พุทธบริษัท คือหมู่คณะบุคคลที่มีความรู้ ความสึ
มู่ สึมิตา ความรู้อย่างถูกต้อง แล้วมีความเบิกบาน
ด้วยอาศัยอำนาจของความรู้ นั้น ถือเอาได้ซึ่ง
ประโยชน์สูงสุดคือ ความสะอาด ความสว่าง และ
ความสงบเย็น ไม่มีความทุกข์อีกต่อไป

ด้วยเหตุนี้ นี้เรียกว่าเป็นปฏิบัติบูชา
เป็นการบูชาด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม
เป็นการบูชาที่พระพุทธเจ้า ท่านทรงสั่งสอน ทรง
หวังหรือทรงประสงค์จะให้เราทุกคนประพฤติ
ปฏิบัติคู่กันไป หรือว่าให้มากกว่าอามิสบูชา อย่า
ได้ไปหลงแต่เพียงว่า หาธูปหาเทียนมาจุดแล้วทำ
พิธีกัน มันก็สิ้นสุดเพียงเท่านั้น หรือว่ามันดีที่สุด

อยู่เพียงเท่านั้นเลย มันเป็นเพียงอามิสบูชาซึ่งเป็นเพียงพิธีรีตอง ยังไม่มีความหมาย มันเป็นเพียงผลไม้ที่กลวงเป็นโพรง สวยงามแต่ข้างนอกไม่มีเนื้อในที่บริโภคได้ เราจะต้องทำให้เป็นผลไม้ที่เต็มไปด้วยเนื้อใน คือการประพฤติปฏิบัติที่ถูกตรงตามหลักของพระพุทธองค์ที่ได้ทรงวางไว้ว่า

คุณของพระอรหันต์นั้นคือความหมดสิ้นแห่งกิเลส เป็นชัยชนะเหนือกิเลส ไม่มีกิเลสอันใดจะมาครอบงำยำยได้อีกต่อไป เป็นผู้นับเนื่องอยู่ในคณะของพระอริยเจ้า คือบุคคลผู้ประเสริฐ ควรแก่การกระทำทุกๆ อย่างของบุคคลผู้อุทิศผู้เสียสละ ผู้หวังจะอุทิศคือจะเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง เพื่อประโยชน์แก่สัตว์โลกทั้งปวง เป็นอันว่าเขาได้ถึงที่สุดจุดหมายปลายทาง ของสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์เราควรจะได้เพราะเหตุนี้ ด้วยอาการอย่างนี้ และในลักษณะเช่นนี้

ซึ่งหวังว่าท่านทั้งหลายจะได้นำไปพิจารณา
พิจารณาโดยเป็นอย่างดีแล้ว มีความเจริญ
งอกงามก้าวหน้าในหนทางแห่งพระศาสนา ของ
สมเด็จพระบรมศาสดา อันเป็นที่พึ่งของเราทั้ง
หลาย จงทุกๆ คนเทอญ

ธรรมเทศนาสมควรแก่เวลา เอวัง ก็มี
ด้วยประการฉะนี้.

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณกนกพร อัมพวัน
คุณกัลยา สุภัทรวณิชย์
คุณไชศรี เนื่องสีกาเพียร
คุณจรรยา - คุณสัมพันธ์ กล้าเถื่อน
คุณจิรวรรณ พวงมณี
คุณเจริญ เฉยพ่วง และครอบครัว
คุณชุตินา ศรวงค์มงคล
คุณเชิดชัย ปิยกุลมาลา 5 เล่ม
คุณณัฐกิตต์ วัฒนรุ่งสีธิ์กุล
คุณณัฐชลิย์ วีระนนท์ชัย
คุณดวงสมร เฟื่องชูชาติ
คุณทิวา จิรพัฒน์กุล
คุณธีรศักดิ์ ต้นเจริญลาภ
คุณนงเยาว์ ชัยกิตติศิลป์
คุณนันทกร ฉัตรชัยสกุล
คุณบงกช ปุณยกนก
คุณบรรจบ - คุณน้อมใจ พงษ์พานิช
คุณปรีชา - คุณสุกัญญา คงธนรัตน์
คุณพรรณนิภา ทองบุญเกื้อ
คุณพรรณสิน ศิริคุณโชติ

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณพรศรี บุญบรรเจิดศรี
คุณพร้อม จุฑาเทมีย์
คุณไพลิน จิรพัฒนกุล
คุณไพศาล จิตรีการ
คุณมณฑารวรรณ วงษ์สง่า
คุณยาตา วุฒิเวียงธรรม
คุณรัชดาพร ทองดีเลิศ
คุณวรภัส อาทโรประยูร
คุณวิยะดา ตั้งศรีเกษม
คุณวิไล เนื่องสิขาเพียร
คุณวิไล บุรณกิตติโสภณ
คุณวีรমন รามางกูร
นพ.สมชัย วงศ์เวชสวัสดิ์
คุณสิริมา
คุณสุกัญญา มากวิจิตร
คุณสุนทรี งามเลิศ
คุณสุภาพร นิมเจริญ
คุณสุรศักดิ์ เล่าห์หิรัญญากุล และ คุณกฤษณ์ ทองทา
คุณเสาวลักษณ์ และคุณสมชัย บุญโพธิ์อภิชาติ
บริษัท พอเพียงเทคโนโลยี จำกัด

#instaDham

- ❤ เพราะธรรมะมีอยู่ในทุกที่
- 💬 หอดงหมายเหตุพุทธรทาส อินทปัญโญ (สวนโมคข กรุงเทพ) จึงอยากชวนทุกคนมาร่วมกันฝีกมองโลกอย่างเป็นธรรมผ่าน instagram

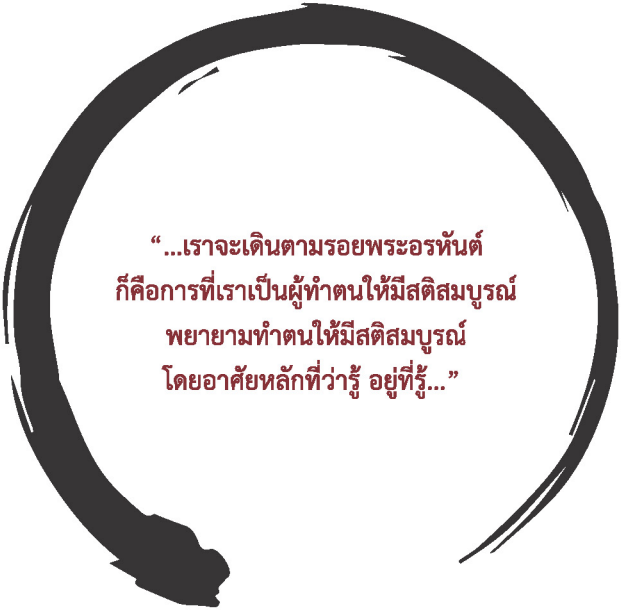
ด้วยการถ่ายรูปแล้วเขียนธรรมะที่เห็นไว้ใต้ภาพ พร้อมระบุสถานที่แล้ว #instadham หรือ post ลงใน facebook instadham

เราจะคัดเลือกเพื่อรวมเป็นหนังสือภาพฉบับพิเศษที่ธรรมมาจากทุกคน และนำไปจัดนิทรรศการภาพถ่ายที่ทุกคนได้ธรรมร่วมกันในงานวัดลอยฟ้า#๒ กลางปีนั้

..เมื่อดวงตาเห็นรูป ดวงตาจึงเห็นธรรม

Like Comment

“...เราจะเดินตามรอยพระอรหันต์
ก็คือการที่เราเป็นผู้ทำตนให้มีสติสมบูรณ์
พยายามทำตนให้มีสติสมบูรณ์
โดยอาศัยหลักที่ว่ารู้ อยู่ทีรู้...”

สมทบการผลิต ๘ บาท

5500001018363